برنجی سنه　　　　بيان الحق　　　　عدد ٦

فی ١٤ شوال سنه ٣٢٦ وفی ٢٧ تشرین اول سنه ٣٢٤

جمعیت علمیهٔ اسلامیه‌نك ناشر افكاریدر

صاحب امتیاز	سرمحرر	مدیر مسئول
فاتح مجیز درسعاملرندن	فاتح مجیز درسعاملرندن	محمد فطین
شهری احمد افندی	مصطفی صبری	

مندرجات

نسخه‌سی ٥٠ پاره‌در

ابونه اجرتی

استانبول ایچون	ولایات ایچون	ممالك اجنبیه ایچون
برسنه‌لك ٧٥ غروش	٨٥ غروش	١٨ فرانق
آلتی آیلغی ٤٠ «	٤٥ «	٩,٥ «

درج ایدلمیان اوراق اعاده اولنماز

قارئلرمزه :

اكثر مقالاته آیات كریمه واحادیث نبویه درج ایدلمش بولندیغی نظر اعتباره آلنه‌رق رعایتسزلكده بولنلمامسی رجا اولنور .

لفظ شريفنده لامى (فى) معناسنه حمل ايتمك [١] كبى — ولو قواعد عربيه‌نك مساعد اولديغى — بر كلفتى اختياره نه مجبوريت واردر ؟ بو كلفت ، قرآنى فنه توفيق ايچون ايسه فنه موافقت قرآن حقنده بر شرف اوله‌ماز وقرآن ، فنه موافقت احتياجندن ده ؛ بر فن كتابى اولمق درجه‌سندن ده عاليدر . قرآن ، فنوندن كله‌جك شرفه محتاج اولمديغى كبى بو سوزمدن ده فنونه حقارت معناسى چيقاريلمغه راضى اولمام . بن ، فنونى كنديمزده كورمك ايسته‌رم ؛ قرآنده آرمق طرفدارى دكلم .

قرآنك ساق تبيانى باشقه شيلردر . او ، انسانلرك قوانين اجتماعيه‌سنى ، دينى ، مدنى ، سياسى ، اخلاقى ، غرضدن ، عوضدن تكلفدن ، سطحيتدن عارى اوله‌رق اك جدى ، اك نزيه ، اك ساده ، اك عمومى بر صورتده تنظيم ايلر .. قرآن مدنيتنك غايتى ، اوروپا مدنيتى كبى اكلنجه‌يه ، بى‌هوده آلايشه ، بى‌سود متاعبه ، احتراصات خودكامانه‌يه شهوات نفسانيه‌يه چيقماز ؛ سعادت دارينه منتهى اولور .. قرآن ، انسانه انسانلغى اوكره‌دير ؛ تعليم معالى ايدر ؛ امراض جسمانيه‌دن زياده امراض روحانيه‌يه چاره‌ساز اولور .

آنك ايچوندر كه قرآن ، منشور شانى اولان نبى آخرالزمان امور دنيويه‌ده ، مثلا اصحابى طرفندن وقوع بولان استفسارات صحيه‌يه قارشى ويرديكى جوابلرك مطلقا نبوت نقطه‌سندن ويرلمش جوابلر اولميوب قومى آره‌سنده مرعى تدابير قبيلندن اولديغى تفهيما [٢] (انتم اعلم بامر دنياكم) كبى و (نحن امة امية لانكتب ولانحسب) كبى اعترافات حقكويانه‌دن چكينمزلردى .

[١] بو توجيه ، (اقم الصلوة لدلوك الشمس) نظم جليلنده اولديغى اوزره لام توقيتيه‌يه حمل ايتمكدن باشقه‌در . چونكه لام توقيتيه احتمالنه كوره آيتك معناسى ، تفسيرلرده بيان ايديلديكى وجهله اولوب ظن اولنديغى كبى دكلدر.

[٢] شو توجيه ، طب نبوى نامى آلتنده طوپلانان وصايا حقنده غايت سالم بر فكر اعطا ايده‌بيلير .

وت طبك لزوم و اهميتى حقنده تقديرات عظيمه صرف واندل بيوررلر ولكن فلان دوانك فلان خسته‌لك حقنده قطعيت تأثيرينى تعهد بيورمازلردى . چونكه پيغمبر . حكيم ايدى ، طبيب دكل ايدى . [١]

نته كيم جرم قمرده كوريلن تبدلاتك اسبابنه دائر كنديسنه ايراد ايديلن وعلم هيئته عائد اولديغى جهتله تعلمات دينيه احتياجنده بولنان برقوم ايچون خارج صدد صاييلان بر سؤالك مجراسنى تبديل ايله جواب ويرلسى خصوصنده كى تلقينات الهيه [٢] بوراده عرض ايتمك ايستديكمز مقصدمزى پك كوزل ايضاح ايده‌بيله‌جك موادندر . اما كله‌لم : پيغمبرمز افندمز ، بو مسئله‌يى ، جرم قمرك اسباب تبدلنى بيليرمى ايدى ؟ بيلمزمى ايدى ؟ [جسارتم معذور كورولسون] هر ايكى احتمالك نه اهميتى وار ؟ اكر شب معراج كبى اوقات تجليده بتون كائناتك كنديسنه عرض مكشوفيت ايتديكى اثناده بو مسئله‌يى ده نظر التفاته لايق كورديسه بيلردى . دها طوغريسى جناب پيغمبر افندمز ، واجب تعالى حضرتلرينك كنديسنه بيلديرديكى شيلرى بيليرلر وماعداسنى بيلمزلردى . (قل لااقول لكم عندى خزائن الله ولااعلم الغيب ولااقول انى ملك ان اتبع الامايوحى الى) نظم جليلى ده بوكا شاهددر .

[١] فضائل بشريه‌دن معدود اولان بر مقصدك حصولى تأمينا ، مثلا مسواك استعمالنده‌كى مقصد عالى نظافت ضمننده كوستريلن فوائد قطعيه صحيه بو بابده بر موقع استثنا تشكيل ايدر .

[٢] (ويسئلونك عن الاهلة قل هى مواقيت للناس والحج) حبيب ذيشانم سكا هلاللردن ، يعنى هر آى اولنده هلالك غايت اينجه بر شكلدن باشلايه‌رق تدريجاً بيومسى وصوكره ينه تدريجاً كوچولمسى اسبابندن صوريورلر : سن اونلره ، اسبابدن سؤال ايتدكلرى حالده بلاغتك ، اسلوب حكيم تعبير اولنان مسلك بديعى داخلنده اداره كلام ايدرك تحولات مذكوره‌نك انسانلره وبالخاصه مسلمانلره عائد اولان فوائد توقيتيه‌سندن بحثله جواب وير ؛ و بو صورتله طرز سؤاللرينك نابجا اولديغنى كنديلرينه افهام ايتمش اول .

دينى ، ادبى ، سياسى ، فنى پازارايرتسى كونلرى نشر اولنور هفته‌لك غزته‌در .

دين اسلامده هدف مناقشه اولان مسائل

مقدمه

(كچن نسخه‌مزدن مابعد)

هرهانكى بر طالب ، مطلوبنى ومطلوبنك موضوعنى حقيله طانيمق و اوكا كوره بر خط مساعى تعقيب ايلمك لزومنك اهميت فوق العاده‌سنى عرض ايدركن خاطرمه بر مسئلهٔ مهمه كلدى كه او مسئله‌يه عائد اولان فكر مخصوصمكده بو مقامده درجى مناسبتدن خالى عد اولنماز ظن ايدرم .

ازمنهٔ اخيره‌ده بعض ارباب دقتك قرآن كريمدن بر طاقم حقايق فنيه استخراجنه موفق اولدقلرى معلومدر .

بو بابده ، علماء هيئتجه اك صوك قبول ايديلان نظريه‌يه موافق اولمق اوزره (والشمس تجرى لمستقر لها) قول شريفنك ، استقرار شمسه و دوران ارضه دال اولمسى فكرى بيوك برادبمزك آلنيشلرينه وبعض علمامزك تصديقنه مظهر اولمشدر .

مقرون بوانديغى حسن نيت نسبتنده قرآنه بر حسن خدمت ديمك اولان بوكبى تدقيقات ، مساعئ مشكوره‌دن اولمقله برابر مفسرلك عالمنده دخى نظريات حاضرهٔ فنيه‌يه يارانمق احتياجى طرزنده بر وقتدن برى بزده تأسس ايدن بر فكرك سائقهٔ تحريسيله مال بولمش كبى ايكيده برده بو آيتك قابليت دلالتندن استفاده‌يه شتاب ايديلديكى درجه‌ده مسئله حائز اهميت دكلدر . چونكه (لمستقر)

اولکی سلسلهٔ کلامزه عودت ایده‌لم :

قرأن ، خالقك عظمتنی ، مخلوقك عجزینی ، خلقتده‌کی بدایعی ، فضائلك علویتنی ، مبدأك محدودیتنی ، معادك دهشتنی ، سعیك ؛ (وان لیس للانسان الاماسعی) نظم جلیلندن شمدی برچوقلرینك اکلادیغی معنانك فوقنده اوله‌رق اهمیتنی تصویر ایدر .

ایشته قرآنك (بشیر) و (نذیر) نامیله ایکی بیوك صفتی حائز اولمسی ایچون اقتضا ایدن مذکور تصویرلره نظراً کندیسنی بکزتمك جائز اولسه‌یدی لاهوتی برخطابته ، مافوق البشر برشعره بکزتمه بیلردك .. هله فنه هیچ .

ینه قرآنك ، شعر ایله (وماهو بقول شاعر) تنبیه وتبریسنه لزوم کوسترن مناسبتندن ناشیدرکه تصویر مناظر خلقت اثناسنده اکثریا صور مرئیه اساس اتخاذ ایدیلر . مثلا بزه ، اولدیغمز یردن ارض ، سما ، نجوم ، شمس وقمر ناصل کورینورسه اویله‌جه تصویر بیوریلور . بناءً علیه برجودت قریحه‌یه دوربینلك ایدن کوزلرك کوردیکی کبی ارضی ، برسطح ممدود [۱] سمایی ، برسقف منیع ومسدود [۲] نجومی ، برر مصباح مشعشع [۳] نهاری ، لیلدن منتزع [٤] لیلی ، ساری [٥] شمس وقمری ، جاری [٦] صباحی ، برسکون میتانه‌دن ، براحتباس مخنوقانه‌دن صوکره متنفس [۷] — دکزك ساحل شرقیسنده بوناتلرك کوره‌جکی وجهله — اقشام اوستی ، کونشی صویه منغمس [۸] کبی کوستریر . بومیانده بونلرك حقایق فیه‌لرینك اهمیتی یوقدر . چونکه برحقیقت فنیه کشف ایتمك ، کاشفنی مرتبهٔ نبوته ارتقا ایتدیره‌جك خوارقدن معدود اوله‌میه‌جغی کبی بونی ، کندیلرینه مبعوث اولدیغی قومك ایچریسندن آز چوق فنون ایله اشتغال ایدنلر تقدیر ایده‌بیلیر . برپیغمبرك ابراز ایده‌جکی معجزات ایسه هرکسك انظار دقتنی جاب ایده‌جك ، هرکس اوزرنده تأثیرینی کوستره‌جك شیلر اوله‌لیدر .

علی‌الخصوص قرآنك اثنای نزولنده قوم عرب بالکز لسان وبلاغتجه هیچ برملتك واصل اوله‌مدیغی دورهٔ ترقیده بولنیورلری . بناءعلیه بوسلطنت سخنسازینك ، بودارات بلاغتك براکابل تفوقی حکمنده بولنان قرأن کریمك اك زیاده نکات اعجازینه دقت ایدلمك وهرشیئه ترجیحاً اونقطهٔ نظردن تلقی اولنمق اقتضا ایدر . [۱]

مثلا مبحوث عنه اولان آیت کریمه‌ده لام فی‌معناسنه حمل ایدیلسه بیله شمسك مستقرنده جریانی ، تعیین بیوریلان خطوط حرکتنی شاشیرمامسی و شهراه اطراد وانتظامندن آیریلمامسی دیمك اوللیدر . چونکه لامه فی معناسی ویریلدیکی حالده ینه (جریان) تعبیرندن متبادر اولان معنی بونی موجبدر . کذلك (لامستقرلها) قرائتی‌ده قرائت متعارفه‌یه ویریله‌جك معنالر حقنده آز چوق بر فکر ویره‌بیلیر . صوکره آیتك مابعدنده کلن (لا الشمس ینبغی لها ان‌تدرك القمر) و (کل فی‌فلك یسبحون) قول شریفلری یوقاریسندن استخراج اولنمق

[۱] قال‌الله تعالی : (والی‌الارض کیف سطحت) (والارض مددناها) (والارض فرشناها) .

[۲] (وجعلنا السماء سقفا محفوظا) (افلم ینظروا الی‌السماء فوقهم کیف بنیناها وزیناها ومالها من‌فروج) .

[۳] (ولقدزینا السماءالدنیا بمصابیح وجعلناهارجوماللشیاطین)

[٤] وآیة لهم اللیل نسلخ منه‌النهار فاذاهم مظلمون)

[٥] (واللیل اذا یسر)

[٦] (وسخر الشمس والقمر کل یجری لاجل مسمی)

[۷] (واللیل اذا عسعس والصبح اذا تنفس)

[۸] حتی اذا بلغ مغرب‌الشمس وجدها تغرب فی‌عین حمئة

[۱] نته‌کیم مفسرینك مسلکی‌ده بودر ؛ و بین التفاسیر اك زیاده بومسلك داخلنده ابراز مهارت ایدن تفسیر ، ممدوح اولور .. تفسیر کشاف کبی . قرأن کریم ایچون توجه مکمل برتفسیره احتیاج بولندیغنه‌ویوتفسیر ایله قرآنك قرائتینی تقدیر قابل اوله بیله‌جکنه قانع اولان فکرلرك منشأ غلطی‌ده بونقطه‌دن آکلاشیلیر . اوت ، لسان ترکی اوزرینه هنوز هیچ برتفسیرمز یوق کبیدر . لکن ، تفاسیر عربیه درجه‌سنده مکمل برتفسیرمز اولسه اونی آکلامق ایچون محتاج اولدیغمز علوم وفنون ، عربجه‌سنی آکلامق ایچون لازم اولان علوم وفنوندن پك اکسیك اولمیه‌جغی درپیش ایتملیدر . بز بوبحثی اولجه مستقلاً ایضاح ایتمشدك .

ایسته‌نیلان حقیقت انیه‌دن زیاده عرض ایلدیکمز حقیقته نه‌قدر باهر بروضوح ایله دلالت ایدر . فی‌الواقع شمس ایله قمر بیننده جریان ایدن برسرعت مسابقه‌سنده شمسك قمره یتیشه‌مه‌مسی شمسك حرکهٔ محوریه‌سی حالنده تصور اولنه‌میوب شمس ایله قمرك عین نوعدن اولان حرکت مرئیه‌لریله قابل تطبیق اولدیغی کبی شمس وقمرك اعماق بی انتهاء سماده سابح اوله‌رق کوسترلمسی‌ده کورونش اعتباریله نه‌قدر موافق ، بناءً علیه نه‌قدر بلیغ دوشمشدر .

شمدی بوقول شریفك ده سما ، حکمت قدیمه احکامندن اولدیغی اوزره خرق والتیامی غیر قابل برجسم دکل‌ده برفراغ مجرد دن عبارت اولمق کبی دیکر برحکم فنی‌یه تطبیق ایدلمسنی تجویز ایتمه‌یز . چونکه جهان علم ومعرفته قرآنك مسلك بلندینی طانیتدیرمق ، ارباب فنه جمیله ابراز ایتمکدن دها نافع اولور .

علی‌الخصوص که بوکبی احکام فنیه نه‌قدر حائز قطعیت عد اولنسه ینه صورت انتاجی ، منطقك پك تام انظریله باقدیغی برقیاس ایله یعنی تالینك عینی استثنا ولازمدن ملزومه انتقال طریقیله اولدیغندن بحسب المنطق هنوز خلافنك طرق امکانی قپانمق درجه‌لرینه واصل اوله‌مامشدر . فقط نه چاره که فنك اخیراً نائل اولدیغی ترقیات ایچریسنده غریب وشایان اسف برنقیصه اولمق اوزره شمدی ارباب فن آره‌سنده انصاب قطعیت خیلی اوجوزلامشدر .

بوبحثی شمدیلك بوندن زیاده اوزاتمق ایسته‌میورز . بوکا مناسب کوچك برمبحثمز دها واردرکه مقدمه‌مز اونی‌ده احتوا ایتمه‌دن ختام بولمیه‌جقدر :

رمضان وشوال غره‌لرینك شرعا مرعی بولنان صورت ثبوتی اوزرینه دخی ادارهٔ کلام اولنه‌رق بوخصوصده هرسنه تکرر ایدن تردد قورتولمق اوزره حسابات نجومیه ایله یاخود برممکتده ثبوتی خبر ویرن تلغراف ایله عمل ایدلمك مناسب اوله‌جغی فکرنده بولنانلر اکسیك دکلدر . هله تلغرافك ، بین‌الدول محاربه ومتارکه کبی امور مهمه‌ده شایان اعتماد کوریلدیکی حالده بومسئله‌لرده غیرکافی عد اولنمسنه تعجب ایدرلر .

بوده احکام شرعیه‌مزك وضعیتنی بیلمه‌مکدن ایلری کلن برتلاشدر [تلاشی] شریعتمزك احکامی ، ولو ترقیدن عبارت اولان تلوناتنه تابع اولمه‌رق هرزمانده وهر مکانده ، میلیونلر بلده‌لردن طوت‌ده اوچ اولی برقریه‌یه ، برچولك کنارنده ، ایکی کونلك ایچون قوریلان برخیمه‌یه قدر ، منجمسز ، تقویمسز ، اعتسز ، تلغرافسز ، شمندوفرسز والحاصل مخترعات فنیه‌دن هیچ برینه احتیاج مس ایتمکسزین اجراسی قابل اولمق اوزره وضع اولنمشدر . انك ایچوندرکه شریعتمز [سمحهٔ بیضاء] نامیله یاد اولنور .

اما حسابات نجومیه‌یه مراجعت اولندقجه اوقات صوم وصلاة پك طوغری برصورتده کسدیریله‌بیلورمش .. نه ضرری وار ؟ . مال صاحبی بویله ایسته‌رم ، بویله‌جه قبول ایدرم دیدکدن صوکره بزم وظیفه‌مز تعیین ایتمش وتردده محل قالمامشدر . مثلاصوم بابنده (صوموالرؤیته وافطروا الرؤیته فان غم علیکم فاکملوا العدة ثلثین) بیوریلدیغی ایچون هلالی کوره‌بیلیرسه‌ك طوتمق و بایرام یاپمق ، کوره‌مزسه‌ك شعبانی ویا رمضانی اوتوزه تماملامق بورجمزدر . اما بونکله اصابت واقع اولمیه‌جقمش ؛ رمضاندن برکون شعبانه ویا شوالدن رمضانه کچه‌جك یاخود رمضاندن برکون غائب ایدیله‌جکمش کبی کلیورسه‌ده اصول مشروعه‌سنه تطبیقاً هرقاچ کون طوتولدی ایسه حقیقتده رمضان اوندن عبارت اوله‌رق نه اکسیك نه فضله ، نه ایلری نه‌ده کیریدر . کانه رمضان شرعی ایله رمضان نجومی یکدیکرندن فرقلیدرلر .

بتون بونلره سبب‌ده عبادتده اوامره حرفیا توفیق حرکت مطلوب اولمسیدر . چونکه عبادت ، معبودك وپارسولنك سوزینی طوتوب طوتمایانی تمییز ایدیجی برامتحان وابتلادن عبارت اولوب آره‌ده غنی مطلق

اولان معبودك كوریله‌جك هیچ برایشی یوقدر كه او ایشك بالاخره دیكر برطریق وصولی كشف ایدلمش اولسون . ذاتاً هرخصوصده عینی عینه امره امتثال ایدن خدمتكار ، تعلیل ایدن ، معنی ویرن خدمتكاردن زیاده مقبول اولور . سیما عباداتده بزم یاكلشلق ویا اكسكلك ظن ایتدیكمز شیدن خالقك حاشا زیان ایتمك احتمالی یوقدر . امر خارجنده ابراز اولنه‌جق فعالیت ایسه آمر ایله مأمور آره‌سنده مرتبهٔ ادراكك تفاوتی نسبتنده مخاطره‌لیدر . مثلا زیاده چالیشقانلق ایدوب‌ده صباح نمازی اوچ ركعت قلمش اولسه ایكی یرینه‌ده قبول اولنماز ؛ بوبتون فاسد اولور .

شارعك بیان بیوردیغی طریق عمل مقابلنده تلغرافده معمول به اوله‌میه‌جنی كبی دلالات قطعیه‌یی حائز اولمدیغندن موثوق ده دكلدر . چونكه او، میدانده اولمدیغی ایچون غائب وغائب اولدیغی ایچون مجهول برشخصك قوماندانه‌سنه تابع برجماددن عبارت بولندیغی جهتله نظر شرعده مظهر تكریم الهی اولان انسانلرك قوت شهادتنی حائز اوله‌ماز . اما امور دنیویه‌ده ، ایشمزك كیری قالمسی احتماله مبنی احتیاطاً بوكبی آلاته اعتماد ایده‌رز .

كذلك شمندوفرله یكرمی ساعتلك برمسافه‌یی اوچ درت ساعتده قطع ایده‌بیلدیكمز حالده ینه بز اونی مسافهٔ سفر عد ایدرك بوبولجیلغمزده درت ركعتلی نمازلریمزی قصر ایدر . ورمضان ایسه اوروج طوتمامغه مأذون اولورز. چونكه وجههٔ حركتمزه بوقدر برمدت قلیله‌ده وصولمزی موجب اولان تحول ، مسافهٔ اصلیه‌نك آزالمسی صورتیله دكل‌ده شمندوفرك سرعتلی كیتمسی ایله حاصل اوله عارضی ، وبرسكته‌یه اوغرامامسی فرض اولنان اوقات آمد وشدیله مقید وموقت برشیدر . بناءً علیه یكرمی ساعتلك مسافه ینه یكرمی ساعتلكدر . وآره‌ده بولنان طاغلر ، دره‌لر ، كاكان باقیدر .

مع هذا بوكبی نوحدوث مسائلده اختصاص فقهیلری بولنان علماء كرامنزك تدقیقات موشكافانه‌لرینه‌ده آیروجه انتظار ایدرز .

مصطفی صبری

سیاست مدینه

كتب شرعیه‌دن حجة الله البالغه نام كتابدن مترجمدر

« سیاست مدینه » اهل مدینه آره‌سنده‌كی رابطهٔ مخصوصه‌نك كیفیت حفظدن باحث برحكمتدر .

بوراده مدینه‌دن مقصدم معنای لغویسی وجهله شهر وقصبه اولمیوب منازل مختلفه اربابنك بینلرنده جریان ایدن معاملات ومناسبات مخصوصه وسیله‌سیله بربرلرینه یاقلاشه‌رق تشكیل ایتدكاری هیئت اجتماعیه‌دن عبارتدر .

بوبابده مبنی علیه شودر كه مدینه تعبیر ایتدیكمز جماعت مذكوره رابطهٔ موجوده‌لری حسبیله همان شخص واحد مثابه‌سنده اولوب برچوق اجزا ایله برشكل اجتماعیدن مركبدر .

حالبوكه تركیبی حاوی اولان هر برشیئك یاماده‌سنه ویاشكلنه برخلل طاری اولمق ممكن اولدیغی كبی اكا برمرض — یعنی نوعی اعتباریله اولمامسی دها ای اولان برحال — ویا برصحت — یعنی پیرایهٔ انتظامی اوله‌جق بركیفیت — عارض اوله‌بیلیر . شوحالده انك وقایه وتداویسی ، حفظ وتزیید صحتی لازم كلیر .

مدینهٔ مذكوره برجماعت كبری اولدیغندن دولایی بینلرنده لازمهٔ معدلتی حسن محافظه ایده‌بیلمك هرزمان آرای عمومیهٔ افرادك اتفاقیله قابل اوله‌مامقله برابر مخالفت ظهورنده بعضیسنك بعضیسنه قارشی برمنصب مخصوصی بولنمقسزین تشبث شخصیسیله نهی منكراته قیام وتطبیق نظام ایلمسی‌ده امكانسزدر . زیرا بوصورتده برشخصك شخص آخره قارشی تحكمنه یول آچیلوب سفك دمایه سببیت ویریله‌جكندن مطلوب اولان انتظام خللدار اولور .

انجق اوهیئت اجتماعیه آره‌لرنده فكر ورویتده ممتاز اولانلردن ارباب حل وعقد اولمق اوزوه برمجلس [۱] تشكیل ایدوب صاحب اعوان وشوكت برذاته [۲] بیعت وبناءً علیه برحكومته اطاعت ایتمك لازمدر . هله بالخاصه عزت نفسلری غالب ، غضب وحدتلری وحرب وضربه جرأتلری زیاده‌جه اولان اقوام متمدنه‌نك حكومته اشد احتیاجلری واردر .

شو وجهله تأسیس اركان اجتماع ایتمش اولان جماعت مدنیه‌یه عارض اوله‌جق اولان باشلوجه اسباب خلل وامراض ده‌شونلردر .

۱ — ایچلرنده برطاقم شرآلود آدملرك هواء نفسانیه‌لرینه اتباع وطریقت عادله‌دن انحراف ایتمك اوزره اجتماع ایله قوت وشوكت بوله‌رق حكومت ایچنده حكومت تشكیل ایده‌بیلملریدركه بوده شوكبی اغراض رذیله‌دن نشأت ایدر . یاشونك بونك اموالنه صارقندیلق ایتمك ایسترلر : قطاع طریق . ویاكین وغضب بسلدكاری كیمسه‌لری اضرار واخذثار ایتمك سوداسنه دوشرلر : بغاة .

۲ — برظالمك جرح ویاضرب وقتل صورتلرندن بریله بركیمسه‌نك شخصنه ظلم ایتمسی ویا او كیمسه‌نك زوجه‌سنه ، محارمنه بغیر حق تسلط ایلمسی ویاخود سراً وعلناً مالنی چالوب چارپمسی ویا سب وشتم ایله حقوقنه تجاوز وناموسنه تعرضاتده بولنمسی كبی شیلر .

ویا شونی بونی تسویلات ابلهفریبانه ایله افساد ایدرك تبعه‌یی متبوع عادلی ، قولی افندیسی ، زوجه‌یی زوجی علیهنه سوق وتشویق وبین الناس مواد مضره نشریله تعلیم حیل كوناكون ایدلمك كذلك عناصر وخصائص اجتماعیه‌یی زیر وزبر ایده‌جك اعتیادات رذیله هپ بوقبیلدندر . مثلا لواطه ، سحاقه وبونلر كبی كرك ار ككلردن وكرك قادینلردن ازدواج وتناسل میلان طبیعیسنك انكسار وانسلاخنه بادی اوله‌جق بربرمی ابتلالر وحسب الجنس اختلافلرندن طولایی بالطبع حقوق ووظائفده‌ده اونسبتده مختلف اولملری لازم كلیركن اركككلرك قادینلق ، قادینلرك اركككلك داعیه‌سنده بولنملری ومتعدد رجالك برقادین اوزرنده تزاحمی مثللو موجب منازعه حالات وانهماك مسكرات وامثالی احوال ذمیمه كبی. كذلك قمار، اضعافاً مضاعفة ربا ، رشوت ، تطفیف وزن وكیل امتعهٔ تجاریه‌ده ساخته كارلق ، تلقیٔ جلب [۱]، احتكار، نجش [۲] كبی هیئت اجتماعیه‌یی ایچندن اولدیران سیئاتده بونلردندر .

۲ — بین الافراد تحدث ایدن خصومات مشكلهٔ حقوقیه‌دركه طرفیندن هربری زعمنجه برسبب شرعی‌یه استناد ایدرك كندوسنی حقلی كورمك ایستر . حقیقت حالك ظاهره اخراجی ، كیمك حقلی كیمك حقسز اولدیغی اكلایوب احقاق ایتمك ایچون بینه‌یه ، وثائق معتبره‌یه ، قرائن حالیه‌یه تمسكا منازعه‌یی برنتیجهٔ مستحسنه‌یه بالارجاع دسائس طرفینی فهم وطرف راجحی ادراك وتمییز ایتمك لازم كلیر .

۳ — اهالینك قصبات وقراده اسكان ایتمیه‌رك كوچبه حالنده ، مدنیت ابتدائیه طرزنده بولنملری ویاكندی جماعت مدنیه‌لرندن بشقه برمدنیته آیری بر حكومته انتساب ایتملری یاخود بینلرنده تقسیم احمالی مدنیه‌لرینه، جمعیتلرینه یارایه‌جق وجهله یاپماملریدر . مثلا: علم ومعارف ، حرب ، تجارت ، زراعت ، صنعت كبی مملكتك محتاج اولدیغی شیلرك هر برنی احتیاجلری

---

[۱] ملت مجلسی

[۲] پادشاه وخلیفه‌واعوانی ایسه وكلاووزرا وعسا كریدر.

[۱] بربلده‌یه خارجدن برمال ادخال ایدیله‌جكنی خبر آلوب هركسدن اول اوتاجری قارشولیه‌رق اغفال ایدوب مال مذكوری اوجوزجه آلدقدن صكره داخل مملكتده فاحش فیئاتله صاتمقدركه براحتكار مخصوص دیمكدر .

[۲] مزاده‌كی برمالی اشترا ایتمك نیتی اولمدیغی حالده عالمی اغفال ایچون پی سوره‌رك دكرندن فضله‌یه صاتدرمقدر .

نسبتده آری آری درعهده ایتمیوب بونلردن بعضیلرینه زیاده رغبتله دیکرلرینی مهمل ویا ناقص براقلری کبی.

برهیئت اجتماعیه‌نك ترقیسنه خدمت ایده‌رك تزیید وحفظ صحتنه مدار اوله‌جق اسبابك باشلیجه‌لری ایسه شونلردر .

١ — قشله‌لر ، قلعه‌لر ، استحکاملر ، طابیه‌لر ، قره‌قوللر ، چارشولر ، یوللر ، قیولر ، چشمه‌لرکبی لوازم عسکریه وامور نافعه‌یه عائد اقتضا ایدن شیلری یاپمق .

٢ — دکزلرده ، ایرمقلرده سیرو سفر ایتمك اوزره کمیلر انشا ایتمك ومناسبات تجاریه‌یی تأیید وتحکیم ایدوب ممالك مختلفه تاجرلرینی بربرینه ایصندیرمق وغربایه حسن معامله ایتمك کبی شیلرکه بونلر آمدوشدی تزیید واخراجات وادخالاتی تکثیر ایدرك ثروت مملکتی تنمیه ایدر .

٣ — قابل زراعت اراضیٔ مملکتده بوش بریر براقمامق ایچون زراعه معاونت وتزیید زراعت ایچون تشویقات وترغیبات لازمه‌ده بولنمق .

٤ — ارباب صنعتی دائما صنعتلرنده نفاست وترقی‌یه سوق ایده‌جك تدابیر لازمه‌ده بولنمق .

٥ — بالعموم اهالیٔ مملکتی خط، حساب ، تاریخ ، جغرافیا [١] طب کبی مقدمات معارفك اکتسابنه مجبور طوتمق .

٦ — بالخاصه مملکتك احوال داخلیه‌سنه دائر اخبار وحوادثی اهالی‌یه اعلان [٢] واهالی‌یی اوکبی حوادثك استخبارینه سوق ایله ایقاظ ایتمك درکه بوواسطه ایله برطرفدن اهالی لهویاتدن فراغت وحبوبات ایله اشتغال ایتمکه آلیشر وبرطرفدن ایی وکوتی ، فقیروغنی ، عاجز ومقتدر آدملر سچیله‌رك ایچلرنده تربیه وتأدیبه ، معاونته محتاج بولانلر ، وهرهانکی خصوصده اولورسه اولسون لیاقت واهلیتندن استفاده ایدیله بیله‌جك اولانلر آکلاشلمش اولور .

شوزمانده ممالکك سبب خرابی باشلیجه ایکی شیدر .

١ — هرکسك معیشتنی بیت‌المالدن تسویه ایتمك خصوصنده کی تهالکلریدرکه کیمیسی بن عسکر مجاهدم کیمیسی بن‌زی علمادنم ، کیمیسی بن شایستهٔ جائزه واحسانم دیه‌رك وهرچه باد آباد معاش ویاصله نامیله بیت‌المالدن تأمین معیشت ایتمك سوداسنه دوشه‌رك مملکتك محتاج اولدیغی ایشی کورمك دکل یالکز پاره قازانمق حرصیله بربرینی قیرارجه‌سنه بیت‌الماله هجوم ایدرلر . وجماعت مدنیه‌لرینه باش بلاسی کسیلیرلر .

٢ — زراع وتجار واصنافه آغیر آغیر ویرکولر طرح ایلمکدرکه بوکبی تضییقات اهالینك رابطهٔ اجتماعیه‌لرینی کسر ایدرك باشلرنده‌کی بلای ظلمی قالدیرمق الجاسیله باش قالدیرملرینه سبب اولور . زیرا برمملکت چوق ویرکی آلمغله دکل اهالینك قدرتی نسبتنده‌ویرکی آلوب اقامهٔ حفظ وحدود ایلمك ایله صلاح یاب انتظام وعمران اوله‌بیلیر . والله اعلم

مترجمی
کوچوك‌حمدی

[١] بوراده طبدن مراد هر شخصك کندی نفسنی بر درجه‌یه قدر محافظه ایده‌بیله‌جك معلومات طبیه ایدنمسی دیمك اولوب زمانمزده حفظ‌الصحه دنیلن علمدر .

[٢] بولك واسطه‌سی ایسه خطیبلر ، واعظلر ، منادیلر ، فقط بوکونکی کونده بالخاصه اوراق حوادثدر .

حمدی

— تأسف —

تأسف ایتمه‌مسی قابلمیدرکه رمضان شریف ختام بولور، بولماز جوامع ومساجدمز تنهاالشمقه، وعظلرمز حافظلرمز وعظ ونصیحتی، تلاوت قرأن مبینی ترك ایتمکه باشلادیلر .

انصاف ایتمه‌لی بش وقت نماز رمضان شریفده فرض اولدیغی کبی شهور سائره‌ده دخی فرضدر ، بوخصوصده سنه‌نك هرشهری حتی هرکونی مساوی اولنجه رمضان مغفرتنشانده بوفرضیت تأ کد وتقوی ایتمیور دیمك اولور ؛ چونکه صلوات خمسك علماً واعتقاداً فرض اولماسنده رمضان شریف ایله ایام سائره‌نك هیچ فرقی یوقدر .

بوجهتی تماماً بیلدیکمز حالده نه‌دن عامل اولمیورز ؟ جوامع شریفه‌مز اومقدس مساجدمز نیچون مصلیلر ، قارئلر ، واعظلرله طولمیور ؟ نیچون او مؤمن متقیلر، او صالح موحدلرك صفلر تشکیل ایده‌رك خالق مکوناته بیان شکران ایچون کمال خضوع وخشوعنی، کذلك اتحاد واتفاقك دیانةً اك مهم بر وظیفه اولدیغنی اشارةً اعلان ایده‌رك جماعتله نماز قیلدقلرینی وجناب حقی تسبیح وتقدیسی واو خالق لایزاله تحمید وتکبیردن صوکره مستجاب اولمسی قویاً مأمول اولان برزمانده ال قالدیروب وطنك سلامت وسعادتی وشریعت محمدیه‌نك حمایه‌ده چالیشانلرك تعالیسی و ارباب فساد وفتنك مقهوریتی یولنده دعالر، نیازلر ایلدکلرینی کوره‌رك قریرالعین اوله‌میورز ؟

دعا ایتمك ایچون زمان آرانیر ، او دم اجابت اهل ایمان نظرنده غنیمت عد اولنور ؛ چونکه نائل مثوبات اولمق خصوصنده زمانك ده مکان کبی تأثیر عظیمی واردر، بعض یرلرده ایدیلن عباداتك ثوابی دیکر محللرده‌کی عبادتك ثوابنه نسبةً فضله اولور . کذلك بعض وقتلر ایدیلن دعواتك قرین قبول الهی اولمسی دها زیاده مأمولدر .

مثلا روضهٔ مطهره‌یی حاوی بولنان مسجد النبی ایله قبله کاه موحدین اولان کعبهٔ معظمه‌یی احتوا ایدن مسجد الحرامده ایدیلن عبادات ، اولنان دعواتك مساجد سائره‌ده اجرا ایدیلن عبادات وادعیه‌دن چوق فرقی اولدیغی جای اشتباه دکلدر .

کذلك اذان ایله اقامت آره‌سنده وصلوات مفروضه عقبنده ایدیله‌جك دعالرباشقه زمان رفع اولنه‌جق دعواته مقیس اوله‌ماز ؛ نصل که مجاهد (رض) : « ان الصلوات جعلت فی خیر الساعات فعلیکم بالدعاء خلف الصلوات » بیورمشدرکه خلاصةً : نمازلرك فرضیتی ایچون من طرف الله قوللره نفع وفائده‌سی دها زیاده اولان اوقات تعیین ایدلمش وایشته بش وقت نماز اویله خیرلی وقتلرده فرض قیلنمش اولمغله ای امت محمد صلوات خمس عقبنده دعواته دوام ومواظبت ایدیکز ! دیمکدر .

کذلك حدیث مرفوع حکمنده بولنان بر حدیث نبویده : « الدعاء بین الاذان والاقامة لایرد » بیورلمشدرکه اذان ایله اقامت آره‌سنده ایدیلن دعالر رد اولنماز دیمکدر.

برده ابو هریره رضی‌الله عنه حضرتلری : دعالرك قبولکاه جناب قاضی‌الحاجاته صعود وارتقا ایتمسی ایچون صفوف مجاهدین اسلامك دشمنه هجومی زماننده، نزول باران صیره‌سنده وصلوات مفروضه‌نك زمان ایفاسنده ابواب سما آچیله‌جغندن بوزمانلری غنیمت بیله‌رك دعای ذوالجلاله قویولکز مألنده اوله‌رق « ان ابواب السماء تفتح عند زحف الصفوف فی سبیل الله وعند نزول الغیث وعند اقامة الصلوات المکتوبة فاغتنموا الدعاء فیها » بیورملری اوقات او زمانك قبول دعوات خصوصنده برتأثیر مخصوصی بولندیغنی کوسترمکله برابر بالاده‌کی مسروداتی دخی اثبات ایدر .

بوندن بشقه جوامع شریفه‌یه طوپلانان ودست غدر استبدادك پنجهٔ قهریله زبون وپریشان اولمش بولنان برجماعت یکزبان اوله‌رق تأثر وتضرعله « یارب! عالم السر والعلانیه‌سك. بیلیرسك که ماضیٔ مظلم ، بزده نه ثروت براقدی ، نه راحت ورفاه ، ممالکمزه احسان بیوردیغك قوهٔ انباتیه سایه‌سنده بتون اقوامدن دها زنکین اولمامز لازم کلیر کن دنیانك اك فقیر ملتی بز اولدق .

بتون رعایایه بتون ابنای جنسمزه حسن معامله ایتمه‌مزی رفق وملایمتده بولنمه‌مزی صراحةً آمر اولان بردین قویم ایله متدین اولدیغمز جهتله انسانلرك اك مسعودی اولمه‌مز لازم کلیر ایکن عالمك اك مظلوم برقومی بز اولدق .

یارب! الطاف وعنایاتکه التجا ایدیورز. اوزرمزدن

قالدیردیغك شو ظلم واستبدادی بر دها عودت ایتمه‌مكه محكوم قیل. دین وملتی محافظه ایده‌جك خلوص نیت اربابی عنایت صمدانیه‌كه قرین بیور» دیه‌ایلدیكی دعوات مؤثره ایله بر ویا برقاچ كیشنك جوامع شریفه خارجنده ایده‌جكی دعا من حیث القبول مساوی اوله‌ماز.

بایزید درس عامندن
سید

« قطرات حقیقت »

دریای لاهوتك امواج قدرتی ایچنده ساحل فطرته یاناشو بده میدان ناسوتی مكان ظهور ایدن انسان، ساحهٔ امكانده بیوك برقهرمان بلایه قرین اولدی.

اقلیم جبروتك اهل ملكوتی اراسنده خلعت قدسیتی اكتسا ایدرك صوكره زنكدار ایدن حضرت ابوالبشر، نه‌لره اوغرامادی. مسجود ملك اولمق رنكیله پارلایان كسوهٔ دلاراسی، قربت شجر یوزندن رونقی غائب ایتدی. تبدیل جامه حكمتیله عریان اولدی، یرلره ایندی، دثارتوبه ایله تزیین ایدرك زمین وزمانده یتشدردیكی نشرایتدیكی اولاد وانسالنی خیمهٔ حیاته براقوب دیار ابدی‌یه كیتدی، سرای بقایی ترجیح ایتدی. عریان جسدله صحن وجوده كلن اولادنی، ستر ایده‌جك، لباس تقوی، زمین ابتلادن آلوب قالدیراجق‌ده عنقای دیانتدر. انسان شو معركه‌دن قورتارارق، فوز اعتلایه یتشدیره‌جك سیمرغ دیانت هركیمك باشنه قونسه اونی سمای رفعته ایصال ایدر.

نزد عقلاده اتیان ادله‌دن آزاده‌دركه حسی، معنوی هردرلو فوز وسلامت بر دین ایله متدین اولمقده‌در.

دین، عالم بشریتك روحی، جهان مدنیتك ضیاسیدر.

دین افكار اویاندیرر، ابواب فیوضات آچار، حامی مدنیت، ناشر عز ودولتدر. بتون ملل و اقوام بر دین ایله (تدین) ه چالیشیر دیننك نشر واعلاننه اوغراشیر. بزكه اسلامز، ظل امانده یشادیغمز دینمیزك علو قدرینی بیلیر، اكلادیغمزیده بیلدرمك اوغورنده چالیشیرز، عرصهٔ تكلیفی اشغال ایدن هر عصر وزمانده‌كی علماء، ناموس رقبه‌سنه آلدیغی علوم نافعه‌نك نشریله موائد تبلیغی عامه‌یه كشاد ایدر موروث انبیا اولان تبلیغ احكام باعث انتظام عالم اولمش، موجب سعادت ملل بولونمشدر.

فقرای فضائل مجلسنك صف نعالی اشغال ایدرك جواهر معالی قلاده‌سنی چیقارمشده بو ریای سواده قالمش اولان انسالنه كیملر آچیماز. جهان دیانتك، میدان فیضی طوروركن مزالق اقدام اوچوروملرنده دولاشان عقول بسیطه اربابنك دوچار اولدیغی فلاكت شدتله وخیمدر.

امراض قلبك صولت فاجعه‌سنه زبون اولان ارواح بشر تداویلره، مؤثر دوالره محتاجدر. غدای روح اولان احكام دیانت پیدرپی ویریلیر، شكوفهٔ حقایق ییدیریلیرسه تدریجاً كسب صحت ایدر قوتلنیرده، اوج عرفانه كیدر.

كیفیت مجهوله استارینه بورینن ارواح بشر ماهیت مخلوقه‌سنی انظار عالمه كوسترمك مقصدیله شكل مخصوصی كینمش، كویا اونكله عریان اولان جسم لطیفی اورتمش ایسه‌ده لباس تقوایی لابس اولمدقجه ستر عیوب ایده‌مز «ولباس التقوی ذلك خیر» دین روح بشرك تزیین ذاتنه ردا، ینه اویله‌جه روان انسانه غدادر. اغذیهٔ دیانتله بسلنمیان روحك، آچلق داعیه‌سیله ارتكاب سرقت شأمتنه اوغرایه‌جغی طبیعیدر. اوده، احكام منیرهٔ هدایتدن بهره‌یاب اوله‌میوب عقائد فاسده‌یی تناول ایتمسیدر. ایشته بویله حراملری ییمش قودورمش شكم‌پروران ارواح داء الكلاب خسته‌لغنه دوشه‌رك كبریر، مزبلهٔ سفالته چكیلرده ارواح خبیثه‌یه التحاق ایلر.

اصلی طاهر اشیایه انجاس عارضه‌نك ازاله‌سی، صابون ایله امثالنه موقوف اولدیغی كبی، روح مذكورك تطهیری‌ده نارجحیمه محتاجدر. مواد مستقذره‌یی تشرّب ایدن دستی، نیران تطهیره كیرمدكجه تمیزلنمز. اصلی طوپراق اولان انسانلرك‌ده اوساخ معاصی ایله كیرله‌نن ارواحی جهنمله تطهیر ایدیلیر!

ناسوتی لباسلر كیدیره‌رك رندانه ادالرله یوروتدیكمز اجسادی باطنا تخریب ایتمشز. اطعمهٔ نفیسه ایله تسمین ایتدیكمز اجسامك اویله نحیف روحلری واركه غدای معالیدن بر شی طاتمامش حقایق اشیایه وقوف ایله مؤثر حقیقیسی حضرت ذوالجلالك آیات قدرتنی اوقومق وظیفهٔ عبودیت ایكن غفلتله قپایان كوزلر درین اویقولره یاتمش. قولاقلرده قپانمشدر. شخص انسانیتك دامن حیثیتی تلویث ایدن شو غفلت دوچار اولاجغی سفالتك براعت استهلالیدر.

مرأت عقبا صابیلان حركات دنیایه باقوبده آكلایانلر، هنكام حیاتك شوجولانی نتایجیله تعیین ایدرلر. صحنهٔ هوسلری رقصلرله طولدیران ارباب ملاعب، یاریم دقیقه صوكره نه اولاجغنی ادراك ایده‌مز كونلر كیدر، سنه‌لر كچرده نعاس غفلتدن بصیرتی آچیلاماز. تنعیم ابدان ایله تنظیف ثیابه مفتون اولوب طوروركن عین حیات اولان روح چیر چپلاق قالمش، دریای ذلتده طالمشدر. بدنلر بسله‌مك، تسمین ایتمكدن زیاده روحلرمزك علوی صفتلرله متصف اولماسنه چالشه‌لم. كتاب عظمتك سرلوحه‌سی اولان آیات قدرتی آكلایالم، آشنای حكمت اولالم «انظر واماذا فی السموات والارض»

« فاتح ایله بایزیدده واعظ »
ارزنجان مدرسلرندن رشدیهٔ عسكریه
املا معلمی دیوریكلی
احمد مقداد

— بعث بعدالموت —

(دردنجی نسخه‌دن مابعد)

شمدی علمای فخام حضراتنك بعث وجزانك

لزوم وقوعی حقنده سرد ایتدكلری اطمئنان بخش قلوب دلائل عقلیهٔ مقنعه‌لرینی دیكله‌یه‌لم باقه‌لم:

جناب حكیم متعالك عدالت، حكمت، رأفت كبی بتون صفات كمالیه ایله متصف اولدیغنی اذعان وقبول ایدن هرمعتقد عندنده تحقق ایتمسی لازم كلیركه انسانلره حسن وقبحی، خیر وشری تمییز ایتدیره‌جك عقول وادراكات احسان ایدن خلاق كریم، آنلری سوء اعتقاد، جهل، كذب، ایذاء خلق كبی هردرلو قبایح وذمائمدن منع وحیات دنیویه‌لرینك حسن انتظامنی تأمین ایده‌جك اولان بتون اعمال خیریه واخلاق فاضله ایله متصف اولملرینه ترغیب ایتمسی عدالت وحكمتی مقتضاسندن اولملیدر.

حالبوكه بوایكی لازمهٔ عدل وحكمت، یعنی معروفه ترغیب، منكردن ترهیب كندی كندینه حاصل اوله‌ماز. بلكه بونی تأمین ایچون عمل خیری ثوابه، عمل شری عقابه ربط ایلمك لازمدر. اعمال اوزرینه ثواب وعقاب ترتبی ایسه بو دار دنیاده حاصل دكلدر. بنابرین تنعیم وتعذیب ایچون بردار اخرایه لزوم واردر.

عقول بشرده فطرةً مركوز بولنان تحسین خیرات، تقبیح منكرات خصلتی؛ ترغیب وترهیب وظیفه‌سنی ایفایه كفایت ایده‌مز. چونكه:

الظلم من شیم النفوس فان تجد
ذا عفة فلعلة لایظلم

مدلولنجه نفس انسانی شیمهٔ جبلیه‌سی بولنان ظلمی، یالكز لذات جسمانیه وشهوات حیوانیه‌سنی ـ منهمكانه بر صورتده ـ اجرایی، عقل ایسه مسالك سعادت وصلاحه دلالتی التزام ایده‌جكندن بونلر شو جدالگاه حیاتده هر حالده یكدیكریله معارضه ایده‌جكلر وبو صورتده بر مرجح لازم كله‌جكدر. مرجح ایسه آنجق خیر وشر اوزرینه وعد ووعید ترتیب ایتمكله اولور.

§

تعاونكه لازمهٔ مدنیت وانسانیتدر. هرملك قوام

وتکاملی فطرةً تعاونه محتاج بولندیغی ایچون کافهٔ امم نزدنده مقبول ومستحسن برخصلتدر. انجق بونك رغبتله، انشراح قلب وسماحت وجدان ایله ایفاسی ـ نصل که موافق حکمت برامر مستحسندر ـ هرحالده بخش اولنان مالدن خیرلی، دها نافع برعوضك وجودینه وابستهدر. چونکه حب مال؛ نفوس بشریهده متمرکز برامر جبلی اولدیغندن انسان بلاعوض مالنك برذرهسنی بیله صرف ایتمك ایستهمز. ایشته امر تعاونی آرزوی قلبی ایله تأمین حکمت سبحانیهسیدر که جامع الجهتین بر داراخرالك لزومنی اقتضا ایدییور. تا که اغنیا؛ اوراده محتاجینه معاونت لازمهیی دریغ ایتمینلرك قات قات فضله نائل عوض جزیل اولهجقلرینی، معاونت مندوبهیی ایفا دکل نفقات وزکوة واجبهیی بیله ادا ایتمینلرك ایسه جزای سزالرینی بولهجقلرینی بیلسونلرده آرزوی وجدانیلریله بذل معاونت ایتسونلر. جمعیت بشریهنك بیله دائما مستفید اولهجغی مآثر خیریه تأسیسنه رغبتلری آرتسون.

[نصل که بوکون چشم شکران ایله مشاهده ایتمکده، دمادم فکراً، مادةً منتفع اولمقده بولندیغمز بونجه مآثر جلیله، مؤسسات خیریه هپ اوبعث وجزانك وقوعنی تصدیق نتیجهٔ عالیهسی اولهرق وجود پذیر اولمش طورییور.

ذاتاً منصفانه، عاقبت اندیشانه، حقیقت بینانه تأمل ایدیلیرسه،

«کل ابن انثی وان طالت سلامته
یوماً علی آلة حدباء محمول»

و

«وما المرأ الا کالشهاب وضوئه
یحور رماداً بعد اذهو ساطع
وما المال والاهلون الا ودائع
ولابد یوماً ان ترد الودائع»

مضمونلرینه ماصدق بولنان قافلهٔ اممك بوگذرگاه عالمده ابقا ایدهبیلهجکی شی برنام بلند، برذکر جمیل دکلمیدر؟ باقی قالان بوقبهده برخوش صدا ایمش.]

شبههسزدرکه امر تعاونك بویله انشراح قلب، سماحت وجدان ایله — موعود براجر جزیل امید اولنهرق — ایفا اولنمسنه اعتقاد معاد حس دیانتکسترانهسندن متولد برراُفت وعطوفت سبب یگانه اولیور.

§

رعایای الهی قوت وضعف جهتندن متفاوت اولدیغندن عالمده «الحکم لمن غلب» قاعدهٔ جاریهسی حکمفرما اوله گلمش و دائما اقویاء ضعفایی تحت تحکم واعتسافده بولندیرهرق ازمشدر.

بنابرین مظلومك حقنی ظالمدن آلمق، ظالمك بوقدر حرکات اعتسافکارانهسنی یاننه قویمامق حکمت وعدالت الـٰهیه شانندن بولنمشدر. حالبوکه اخذ ثار مظلوم تماماً بو دار دنیاده حاصل دکلدر. چونکه گوریپورز که مظلوم اکثریا حقوق صریحهسندن محروم، عرض وناموسی پامال، مال مشروعی مسلوب اولدیغی حالده حضیض قهر وذلتده سرنگون، ظالم ایسه فراز عز وقدرتده جلادت نموندر. بناءً علیه احقاق حقوقی تماملیه تأمین ایدهجك بر دار جزانك وقوعنه لزوم عقلی متحققدر. والا:

«مظلومه ظالم ایلر ایکن ظلم وغدر وآل
کارنده آثم اولدیغنی ایلمز خیال»

بعث و اعادهنك لزوم وقوعنی مثبت براهین عقلیهٔ مقنعهیی دیکلهدك دکلمی یا؟ برده عکسنی تصور ایدهلم.

اگر معاد اولمامش اولسهیدیده انسان ـ طبیعیونك اعتقاد ایتدکلری کبی ـ گیاه کبی بیتر، برمدت دمگذار حیات اولدقدن صوکره بردها رجوع ایتمهمك اوزره محو اولور گیدر، حظ وجودیسی انجق مدت حیاتنده نائل اولدیغی لذات جسمانیهدن عبارت قالیر برمخلوق بولنسه ایدی شرف ومنزلت نقطهٔ نظرندن حیوانلرك اك خسیسی عد اولنمغه لایق اولوردی. چونکه انسانك بوکاروزار عالمده اقتحام ایلدیکی مضار ومزاحم؛ بتون حیوانانك مضراتندن دها چوقدر. بو محققدرکه حیوانات سائره؛ نصیبهدار فکر وتأمل اولمدقلری ایچون کندیلرینه آلام واسقام مادیه گلدکجه هردرلو احتساسات مؤلمهدن آزاده برحالده یاشارلر گیدرلر.

لکن انسانلر، بالخاصه عاقبت اندیش انسانلر؛

«اولمش بلای عقل ایله آرامدن مصون»

مستمراً احوال ماضیهیی تذکیرایله گریان، شئونات مستقبلهیی تفکر ایلهده مستغرق احزاندرلر. هله او استقبال اندیشهلری گونا گون خوف وخلجانلر، امیدلر، یأسلر، بعضاً قوهٔ عقلیهییده اساسندن صارصهرق ـ العیاذ بالله ـ وقوع بولان او مذموم ومنهی انتحارلر؛ انسانلرك سائقهٔ عقل ایله مبتلا اولدقلری احوالدن دکلمیدر؟ اوحالده حظ انسانی یالکز لذات جسمانیهیی استیفادن عبارت قالیورکه بونده سائر حیواناتده مشترکدر.

مثلا انسانلر؛ حلویاتك اك نفیسندن نصل لذتیاب اولیورلرسه نظراهمیتدن ساقط اك کوچك برحیوانكده ـ بزجه ـ اخس عد اولنان برشیله عین مرتبهده شیرینمذاق اولهجغی طبیعیدر.

بنابرین انسان نعم وسعاداتنك ظهور وتکاملنه مظهر اولمق اوزره اعاده ایدیلمیهجك اولسه خاصهٔ لازمهسی بولنان عقلك، کمال عقلك باش بلاسی اولمسی لازم گلیر. بوحالك ایسه شرفاً، مزیةً انسانك حیوانات سائرهدن اخسیتی، منفعتدن آزاده برتعب دائمی ایچنده فناپذیر اولوب گیتمسی ایجاب ایتدیکی وارستهٔ بیاندر.

لکن انسانك مکرمیتی، رجحانی، فضیلتی ـ هردرلو شبهات وظنوندن عاری برصورتده ـ ثابت ومتحقق بولنمسندن آکلاشیلیرکه نعم وسعادات انسانیهنك ظهور وتکاملی ایچون بر دار سعادت مدار اخرویهنك وقوعنه عقلاً لزوم قطعی واردر.

مسرودات واقعهدن منکشف اولورکه بعث واعادهنك وقوعنی انکار ایدنلرك مذهبی گبی برمذهب ضلال وبوندن متولد شرکبی برشر عظیم الوبال تصور اولنهماز. نصل تصور اولنهبیلسونکه پیش چشم بصیرتلرینی ظلام غفلت و بهیمیت قاپلامش اولان بو زواللی بیچارهلر مذاهب سخیفهلرنجه اصلا حلال وحرامه وجود ویرمدکلری کبی ـ علی زعمهم ـ کیمی (وجدانی) ایلری سورهرك حاکم کل، قانون عادل طانیمش، کیمیده دیندن، اعتقاد معاددن بالکلیه تجرد ایدهرك نظام عالمی تأمین ایچون شویله:

«نظام عالم؛ افراد بشردن هربری منفعتنه عائد حقوقی، اوزرینه لازم گلن واجبات انسانیهیی برعلم تام ایله بیلمسیله تأمین اولنور.»

دیه برقانون سیاسی وضعنه قالقیشمش و فقط بو نظریهنك اویله قولای قولای تطبیق اولنهمیهجغنیده گسدیرهرك «فقط بونك تمامیٔ اجراسی ایچون برخیلی زمان ایستر» دیه برهرزه دها علاوهسنه لزوم گورمشدر. هیهات!!

«هیهات جئت الی دفلی تحرکها
مستطعما عنباً حرکت فالتقطا»

دوشونهیورلرکه هرشخصك، هرقومك وجدانی متساویمیدر؟ صالح ایله طالح بروجدانده می یارادیلمشلردر؟

«برمملکتده صلب اولنور قاطع طریق
بریرده موجب شرف وفخر اولور بوحال
بربلدهده حجاب زنان عیب اولوب ینه
برشهرده بوحالت اولور باعث جمال»

مجرد علم سیاسینك وضع ایتدیکی نظریه؛ حب ذاته، شهواته، الجاآت هوایه نصل مقاومت ایدهبیلیر؟ یالکز صلاح معاشه ناظر قوانین ایله تأسیس ایدیلن حکومت؛ قابیلمدرکه کمال انتظام اوزره بولنسون؟ بالفرض عمرینی انواع ناز ونعم ایچنده حد کماله ایصال ایتمش اولان بر آدم بغیر حق برنفس معصومی قتل ایدوبده درحال

کندیسیده اجلیله وفات ایدیورسه شمدی بو آدم طبیعتیله حکومتدن جزا کوره‌میه‌جکی ایچون جنایت واقعه‌سی یاننده قاله‌جق ، مجازاة قانونیه‌دن قورتولانلر ، روز جزانك بنجهٔ عدالتندن ده تخلیص کریبان ایتمش اولملری حس واعتقادینی طاشیه‌جقلر اویلمی ؟ بو ، مقتضای عدالت ، موافق عقل وحکمتمیدر ؟

هنوز کندیلرنده اعتقاد معاد قانون دیانتی باقی اولان بعض امتك احوالی میدانده ، ایچلرندن :

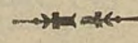
« ملیونله چالان مسند عزتده سرافراز »

وهتك عرض وناموس ایدنلر مظهر محابتله ممتاز دکلیدلر ؟ یاتون ، بتون اعتقاد معاد صفحات قلوبندن سیلنمش اولان ملتك حالی نه‌یه منجر اولماز .. کوندن کونه بیلرنده — ذکر ایتدیکم نظریهٔ سیاسیه‌لرینه رغماً — شرور وسیئات انتشار ایدوب کیتمیورمی ؟ اولانجه قوتیله سفاهت ، فحشیات ، قتل نفس ، انتحار ، الحاصل هیئت اجتماعیه‌نك انتظامنی مخل اخلاق فاسده ، سرعتلی خطواتیله ترقی ایتمیورمی ؟

جزئی بر اعتقاد معاد قید دیانتنی طاشیبانلر ؛ — ظن اولندیغنه بناءً — ایچلرنده موجود اولمیدرکه بتون بتون هیئت اجتماعیه‌لری دهشتلی بر تزلزل اخلاقی‌یه اوغرایوب‌ده بر دنبره سقوط ایدیوریورلر .

تأمین صلاح ایلیه‌من فکر سیاسی
قانون معاد اولمزایسه رکن اساسی

حسين حازم

ادبیات

تنزل الرحمة عند ذكر الصالحين

— امام اعظم —

اوزونجه بویلو ، مکمل ، خلوق بر انسان
وقار و هیبتی اوستنده ، وجهی پرلمعان
سرنده برده بیاض ، مرقعجه بر سرپوش
صاریقله اوستی محلی ، بو مردم پرهوش
لباسی خیلی مزین ، لطیف ، ساده کوزل
بر ابتسام ملاحتله کندیسی اجمل
یورورکن اویله مهیبانه بر متانتله
قلوبه جذبه‌لر القا ایدر محبتله
نکاه دقتی بر دوربین حکمتدر
ندای رأفتی هرکوشه محض نعمتدر
دیانت اهلنه بر مقتدای افخمدر
صفوف مجتهدینه امام اعظمدر

سکسانجی سنه‌سی هجرت خیرالبشرك
حزنه غرق اولدیغی بردمدی بوتون بحر وبرك
پای انداز شهود اولدی او نعمان کزین
راه حقده یکیدن پارلادی بر مشعل دین
جدینك اسمی‌ده نعمان ، پدریسه ثابت
اصلی ثابت بودرختك ، ثمراتی ثابت
کوفه کهوارهٔ زیب اولدی امام دینه
نیجه علامه‌لره آچدی او قطعه ، سینه
شیمدیکی حال اسفا کنه سن آلدانمه !
کبرا وار ایدی اول آنی تنها صانمه !
بونجه اصحابی طاشیردی اوراسی ظهرنده
صوکره حجاجك ازلمشدی ید قهرنده
مع هذا بوقدر تابع عالی مشرب
اورده تعلیم حقایق ایله مشغول ایدی‌هپ
صدر اولده کی اصحابه رسول ذیشان
بخش ونشر ایلر ایدی نور یقین وایمان
کتب ومسئله‌یه یوق ایدی اصلا حاجت
چونکه کافی ایدی پیغمبر صاحب حجت
ارتحال نبوی وقعهٔ آشناکی
فرط تأثیر ایله تیتره‌تدی سمائی ، خاکی
یرلره ایندی اوکون غلغلهٔ لاهوتی
کوکاره چیقدی بوتون ولولهٔ ناسوتی

بعده حضرت شیخین کرامت تدبیر
ایتدیلر عدل ایله دنیایی سراپا تنویر
منبع علم وحیا حضرت ابن عفان
ایله‌دی همت اصحاب ایله جمع قرآن
دینه دائر نه قدر وار ایسه احکام مبین
هر برین مرجع مخصوصی ایدردی تبیین
عرصهٔ شرع و بسالتده جناب حیدر
ایتدی ایفای وظیفه ختن پیغمبر

بعد بعد دوشه‌رك تفرقه اهل دینه
طوتدیلر هر بری بر ملك غیظ وکینه
اختلافات مذاهب چیقیوردی درحال
فرقه‌لر بربرینه هپ متباین آمال
بونی اولجه خبر ویردی نبی الثقلین
چیقدی بر معجزهٔ مفخر اهل کونین
اهل حق طویلانه‌رق خیلی تفکر ایتدی
وقعه‌یی دقت وهمتله تذکر ایتدی
ایشبو هنکامه یتیشمشدی امام اعظم
فصل دعوایه قیام ایتدی همام اقدم
التجا ایله‌دی اللهه توسل ایتدی
اولو سلطانه تبتلله توکل ایتدی
ذات پاك احدیت بونی تعیین ایتمش
علم ایله ، فضل ایله ، تقوی ایله تزیین ایتمش
امته اولدی مددکار وظهیر شرعی
قویمادی طوپلامادق علم اصول وفرعی
کوفه‌ده بونجه صحابیلره خدمت ایتدی
خدمتیله متناسب بزه همت ایتدی
کندینه اولدی معلم انس بن مالك
مسلك پاك نبی‌یه بونی قیلدی سالك
نووی ، ابن حجر بویله دییورلر بی شك
حاصلی پاك ، مکمل و صحیح المسلك

ایشبو قوتلر ایله بدء ایده‌رك تحقیقه
فرقهٔ هالکه‌یی آلدی ید تضییقه
بولدی وارسه نه قدر مسئلهٔ شرعیه
قید ایدوب بونلری اصلیه ، کرك فرعیه
ایتدی قرآن ایله سنتدن اودم استمداد
خالق مقتدری ایله‌دی هردم امداد
بوجهتلرله تقدم ، او امامه عائد
هله تبشیر نبی ، شاننه عالی شاهد
تابعینه نیجه فتوالری واردر مکتوب
اهلنك ناظره پیراسی ، مبرهن ، مرغوب
مذهبك اعدلیدر مذهب عالیسی بوتون
مسلکك اکملیدر مسلك عالیسی بوتون
سوندورن نائرهٔ اهل ضلالی آنجق
حضرتك شمعهٔ عرفان وکمالی الحق
تابعینك بیوکی ، مجتهدینك بیوکی
فرقهٔ ناجیه‌نك ، هم‌ده بو دینك بیوکی

رحمة الله علیه وعلی من تبعه

جمعیت علمیه افرادندن
محمد عارف

— لیال استبداد —

نجوم زاهره تترر طورر ظلالندن
عیون ساهره دهشتله‌نیر خیالندن
افقده پارلایان اوچ بش چراغ بیدادك
قوایه خدشه کایر تاب اشتعالندن
نظر ، نفوذ ایده‌من قسوت ظلامندن
امل ، هراسه دوشر نیجهٔ نکالندن
سکون حالنه کلمش خروش استبداد
عقول ، رعشه‌زن آزار انفعالندن

چیقار سمایه مسلسل ندای استمداد
اسیر ربقهٔ ظلمك لسان حالندن

اینر زمینه پیاپی نوای لاهوتی
سروش مرحمتك اهتزاز بالندن

کلیر صماخه دمادم انین مظلومین
سواحله دوشن اورمانلرك خلالندن

صبا ترنم ایدر هر سحر برر نوحه
قلوب طاهره کریان اولور مآلندن

شفق اشان ویریر آفاقه رنك حمرتله
شهید مظلمه‌نك یاد خون آلندن

جبال شاهقه بر وضع اغبرار آلمش
شؤون حاضره‌نك شدت ملالندن

تفکر ایلیوب اولمش ده منفعل کویا
او اسکی قدرت پرمکنتك زوالندن

زمین مساعد ایکن بویله عجز و مسکنتك
شو وجهله بزه بحث ایلیور وبالندن :

جبال ذی مکانتم   قلاع پر متانتم
کتاب کون ایچنده‌بن   صحائف حماستم
قلوب خلقه رعشه‌زن
مباحث جلادتم

خزائنم کران بها   معادنم نما فزا
کنوز سینه سرتسر   بیوت ثروت وغنا
صاغم کهر، صولم کهر
فقط کیم ایلر اعتنا

کلك قونوك جوارمه   باقك شومیشه زارمه
نه جانلر ایتمش التجا   کمینکه غبارمه
نه شانلر ایتمش اتکا
یمینمه ، یسارمه

پرنده زیب و زیورم   سماده هر زمان سرم
فقط شوقیرده پرطونان   سکز، اون اولی کویلرم
تمده وار ایکن شو جان
بوحالده قالماسین دیرم

باقك شو بحر موجزن   نه آنلی، شانلی برچمن
سفائن تجارته   یکانه جلوه‌کاه ایکن
سن اول‌ده دوشمه حیرته
نه فرقی وار شوقریه‌دن !

نصل که ابر پرصفا   قیلار سماده اعتلا
بوشانله چوقمی ایلسه‌م   جهانده بن‌ده ارتقا
زمین ، زمین محتشم
زمان ، زمان انجلا

فاتح درس عاملرندن
ع . عاطف

بلبل — شهزاده

مترجم

کنج بر شاهزاده مست غرور ،
هرنه‌دنسه اولور قرین فتور .
بوده ایشته بیوکلك اثری ،
اوت، اکثر بودر آنك ثمری !
دیده‌ور ، نکته‌دان ودل آکاه ،
بر مربی اولوب آکا همراه ؛
کزینیرکن باقك شو امعانه .
یوللری اوغرادی بر اورمانه .
یاپراق آلتنده کیزلنوب اوزمان ،
بر کوچك عندلیب خوش الحان ،
ایدییوردی ترنماته دوام .
کوردی شهزاده قالدی بی آرام .
پك کوزل بولدی بلبلك درحال ؛
اولدی اخذ وکرفته میال !

بولمدی هیچ نتیجه‌نی دشوار ،
بوده برایشمی؟ چونکه قدرتی وار!
ایدر ایتمز فقط هجومه قیام ،
عندلیب اوچدی ایتدی ترك مقام.
حقی وار ایتمسونمی یاحدت ؟
صاییلیر طوغریسی بو برجرأت!
کیتدی الدن ارادت و تمکین ،
ایتدی رأین شووجه ایله تبیین :
نه‌ایچون بویله الك کوزل برقوش ،
صوتی ایلرکن عالمی مدهوش ؛
ایتسون اورمانه التجا اویله ،
آجینیر کچسون عمری هپ بویله!
وارمی بر فائده بوعزلتدن ؟
نه‌چقار آکلامام بووحشتدن ؟
کلسه کاشانه‌مه عجب نه اولور ،
هرنه ایستر، دیلرسه آنده بولور ،
هم‌ده قوشلرله جابجا مالی ،
پك غریبدر بو عالمك حالی ،
بشقه‌در بشقه طرز وطور شباب،
کوریلور خوش ایدلمز استغراب
بونی همراهی‌ده ایدوب تقدیر ،
رأینی قیلدی شویله‌جه تقریر :
سزه بو حادثه ایدلسه حساب ،
بر بیوك حکمت ایلیور اشراب.
رهبر عزم اولور ایسه امعان ،
بر کون البته تجربه‌یله زمان ؛
ایده‌جکدر او حکمتی افهام ،
بیلنیر کرچه هپ خفا ومرام ،
ایلیم بن دخی براز تلقین ،
شمدیدن حاصل اولسون علم یقین :
حقا هرنه ایستنیرسه یاپار ،
اویدورر ایشلرین کلاه‌ده قاپار !
لکن ارباب دانش و عرفان ،
بو کوزل قوش کبی اولور پنهان
اله کچمز قولایجه اهل هنر ،
آرامق بولمق اقتضا ایلر ،
مقری کوی : ١٤ مارت ٣٢٤

خلیل ادیب

مرحوم ومغفورله شریف عبداله پاشا حضرتلری

مکهٔ مکرمه امارت جلیله‌سنه تعیین بیورلمسنی متعاقب ارتحال دار بقا ایلین شریف عبداله پاشا مرحومك ترجمهٔ حاللرینی بونسخه‌مزده درج ایده‌جکمزی وعد ایلمش ایدك . مشارالیه کبی مناقب عالیه‌سی غزته‌مزك برقاچ نسخه‌لرینی املایه کافی اولان برنخبهٔ نجابتك ترجمهٔ احوالنی یازمقدن مقصد (عند ذکر الصالحین تنزل الرحمة) امل مقدسنه خدمتدن بشقه برشی اولمدیغی جهتله عساکر نظامیهٔ شاهانه قائمقاملرندن عزتلو عثمان لطفی بك طرفندن کوندریلان ورقه‌یی بروجه آتی درج ایله اکتفا ایلدك .

مرحوم مشارالیه حضرتلری (١٢٢٨) سنه‌سی بتون حرمین محترمینی و عسیر ونجد قطعه‌لرینی یدی سنه استیلا ایدن وهابی محاربانده ماللریله ، جانلریله ، بالجمله قوم وقبیله‌لریله عساکر عثمانیه‌برابرند، خدمات برکزیده ابراز ایدوب اوچ کون اوچ کیجه دوام ایلمش اولان طائف جوارنده مشهور (بسیله) ملحمهٔ کبراسنده مصر والیسی محمد علی پاشا اردوسنی پارلاق مظفریتلره ایصال ایدن و (٤٧) سنه‌سی یمن و (٧١) سنه‌سی حجاز اخلال مدهشنی حرباً زیروزبر ایلین امیراسبق (شریف محمد بن عون) حضرتلرینك مخدوم سیادت موسوملری وبوکره امارت جلیله‌یه بالاستحقاق تعیین بیوریلان دولتلو سیادتلو شریف حسین پاشا حضرتلرینك پدر

محترملری (شریف علی پاشا) مرحومك برادر اکرملریدر .

(١٢٦٤) سنه‌سی قدم نهادهٔ عالم شهود اولمشلر والتمش ایکی سنه‌دن عبارت بولنان مدت عمرلرنده خصائل مصطفویه‌لریله انظار انامده ابراز شعار شرافت ایلمشلر ایدی .

خاندان سامیلرینك خدمات صادقانه‌لری ، باب عالی خزینهٔ اوراقنده محفوظ (١٢) نومرولی اوراق رسمیه وغازی سلطان عبدالمجید خان «طاب ثراه» حضرتلرینك بالذات خط دست خلافتپناهیلریله محرر والیوم اوخاندان نجیبك دست احترامنده محفوظ فرمان عالی وصدر اسبق رشید پاشا مرحومك ، تقدیرات فوق العاده‌یی حاوی ستایشنامه‌لریله قیداً ثابت ومبرهن اولدیغی حالده حقی یرینه قویمق ایچون دائما اظهار معانده ومکابره ایلمك خصائصندن اولان بر زمانك ایجاباتی اوله‌رق فاتح مصر یاوز سلطان سلیم حضرتلری کبی بر خلیفهٔ ذیشانك (٩٢٣) تاریخنده وضع ایلدیکی امارتك اصول انتقالی تغییر ایدیله‌رك شرفانك اکبروسرفرازی اولمقله‌ده ممتاز بولنان مرحوم عبداله پاشا حضرتلرینك الیق بولندقلری اومقام عالیدن محروم ایدلدکلرندن دولایی وجود تقوی آلود شریفانه‌لرندن بکلنیله‌جك اولان خدمات عالیه بالطبع حیز فعله کله‌مامش ویالکز خصائص خداپسندانه‌لرینه مفتون اولان عیون موحدین بر انتظار امل پروانه ایچنده قالمش ایدی .

عبداله پاشا حضرتلری اخلاق حمیده ، اوصاف جمیله ، تقوای خالصانه و شعائر انسانیتکارانه‌ده حسین پاشا حضرتلرینك حقیقةً عم یکتالری ایدی . بوسببه مبنی ایدی که کرك اهالی نظرنده وکرکسه شرفا نظرنده عبداله پاشا حضرتلری او طبع حلیمانه‌لری ، سیمای سلیمانه‌لری ایچنده احترام آور بر مهابت معنویه ایله تجلی ایلر . حتی امیر سابق شریف علی پاشا بیله حضورینه داخل اولورسه الارینی اتکلرینی تقبیل ایدرلر و بلا استیذان قارشولرنده اوطوره‌مزلردی .

عبداله پاشا مرحوم براز مدت امارت وکالتنده بولندی وحجازك وجود عالیلرندن ایده‌جکی استفاده اوزمان رونمون اولمشدی . اون آلتی سنه‌یی متجاوز حجاز وعسیر ویمنده عسکرلك ایدن بوعبد عاجز اووقت یوز باشی اوله‌رق طائفده ایدم . مشار الیه حضرتلرینه ایفای تبریك وعرض تعظیمات ایچون کلن قبائل شیخلریله عربانك مقداری اللی بیکی متجاوز ایدی . اشبو رسم تبریك ایکی ماه قدر دوام ایتدی . حجازدن نجد قطعه‌لرینه وارنجه‌یه قدر بتون او حوالی اسایش ایچنده قالدی . بر کیشی مدینهٔ منوره‌یه یالکزجه کیدر کلیر اولدی . هم عسکرلر، هم اهالی، همده عربان راحت وحضور یوزی کورمش ایدی . کوچکمزدن بیوکمزه قدر جمله‌مز حقنده لطف ونوازشله معامله ایتدیکی کبی ایام رسمیه‌ده بایراملرده حکومت سنیه‌دن صکره قشلهٔ همایونه قدر کله‌رك نفرات وضابطانی سلاملر وعسکری خسته‌کاننك قغوشلرینه قدر کیدرك خسته‌لرك بر بر استفسار خاطرینه عنایت هاشمیه‌لرینی ابذال بیوررلردی . هیچ اونوته‌مم قوماندانم طرفندن برکون بر ایش ضمننده نزد دولتلرینه کوندرلمشیدم . یانلرنده برچوق شرفا وعلما وشیوخ عربان اوتوریوردی . کیردم . بزم کبی کوچك رتبه‌ده بولنان بر عسکره قیام ایتدیلر . اللرینی اوپدم . معروضاتمی عرض ایتدم . حسن استماع بیوردیلر . بوکبی الطافلری ساده بزه دکل نفرلریمزه قدر علی‌السویه شامل ایدی . ایشته بویله اخلاق محمدیه‌لریله حجازده تأمین اسایشه کافی اولدیغندن دولایی عبداله پاشا حضرتلری امارتده بولنمش اولسه ایدیلر بیوك برادرلری شریف عبداله پاشا زماننده‌کی کبی مکه‌ده ایکی طابور عسکرله خطهٔ حجازیه و یمانیه ونجدیه‌ده ادامهٔ اسایش ممکن برحاله کلیر و فرقه‌یه هیچده لزوم قالمزدی .

لکن مناسبتسز والیلرك چویرمك ایستدکلری انتریقه‌لر بوکا تماميله مباین اولدیغندن مشار الیه حضرتلرینك حق صریحلری غصب ایدلدی . امارت استحقاقه

دکل انحصاره تابع طوتلدی . عبداله پاشا استانبولده قالدی . حرمین شریفنده روا کوریلان لایطاق مظالمه حسین پاشا حضرتلرینك وجود عالیلری حائل عد ایدلدی . بر راتبك غمز مرتبی اولان تلغراف اوزرینه استانبوله آلدیرلدیغی کبی نیجه اعاظم شرفا ، علما ، نجباده نفی وتبعید ایدلدی .

عبداله پاشا حضرتلری شو حجاز مظالمنك تأثیراتیله دلخون اولمقده ایکن حقلرنده ویریلان ژورناللر وخانه‌لرینی آبلوقه ایدن خفیه‌لرك ازعاجات متوالیه‌سیله مضطرب بولندیغندن علیل برحاله کلمشلر ویتمش یاشنده‌کی برذات سیاسنه کیرمشلردی .

(رحمه‌الله علیه رحمةً واسعة)

امیرمکه شریف حسین پاشا حضرتلری

موصی‌الیه عثمان لطفی بکك شریف حسین پاشا حضرتلرینك مزایای جلیله‌لرینه عائد بیاناتی‌ده بروجه آتیدر :

شریف حسین پاشا ابن‌الشریف المرحوم علی پاشا حضرتلری غایت ذکی و فطن ، حافظ قرأن علوم الیه وعالیه وفنون حاضره‌ده صاحب فضل وکمال اولوب متخلق اولدقلری شیمهٔ عدالت ، عفت ، استقامتده درجه‌سی کندیلری ایله برلکده بولنمدقجه تعیین ایدیله‌مز . (مقام خلافت عثمانی‌یه) صوك درجه‌ده احترامات بسلر . حجازده ایکن عصیانده بولنان باغیلرك دردستی ضمننده طابورمزله برابر قوماندای آلتنده بولندق . اوشریف عالی قدرده کوریلان دیانت وشجاعتی اوتواضع هاشمانه‌یی مدت عمرمده کیمسه‌ده کورمدم . هله قبائل وعربان وشرفانك اکا قارشو تعظیمات فوق‌العاده‌سنی کوروبده حیرتده قالمامق قابل اوله‌مزدی ، عسکره ، عسکرلکه فرط محبتلری واردر . دوشمش ، بی‌کس حرمین محتاجینه عاطفت انسانیتکاریلری مبذولدر . برفقیری رد ایدوب مأیوس ایتمك عادتلری دکلدر .

کچن روس محاربه‌سنده مکهٔ مکرمه‌ده تشکل ایدن ملی طابورلرك برنده شریف حسین پاشا نفر اوله‌رق بو عاجزك قوماندای آلتنده تعلیم ایده‌رك بتون حجازیلره نمونهٔ امتثال اولمشدی . (٩٩) سنه‌سنه قدر والئ اسبق صفوت پاشانك همتیله حجاز خزینه‌سی تخریب ایدیلوب سنه‌لرجه معاش یوزی کورمین فرقه‌مز مضایقه‌نك صوك درجه‌سنه واصل اولدیغمز برصره‌ده دفعاتله حکومت سنیه‌یه بلا فائض بیکلرجه لیرا اقراض ایتمش ومطلوباتنی سنه‌لرجه آله‌مدیغی حالده ینه طلب ایتمامشدی .

(٣٠١) سنه‌سی شام شریف محملك پاره‌سزلقدن کیده‌میه‌رك مکه‌ده قالدیغنی کورن مشارالیه دفعةً بشبیك لیرا اعطا ایده‌رك ناموس دولتی یار واغیاره قارشو محافظه بیوردی . پوسته و تلغراف دائره‌سی انشا اولنمق اوزره مکهٔ مکرمه‌ده ایکی بیك لیرا قیمتنده‌کی عرصه‌سنی مجانا حکومت سنیه‌یه ترك ایلدی .

ایکی سنه اولده عسیرده محصور قالان اون طقوز طابورمزك عسیر امیری (علی ابن محمد عائضله) دیکر اقربالرندن بعض مشایخه وبکاره یازدیغی بر مکتوبیله فك محاصره ایتدیروب برهلاك محققدن تخلیص ایلدی . (غامده) اشقیا یدینه کچن تفنکلرمزله طوپلرمزی استرداد ایدن ینه شریف حسین پاشا حضرتلریدر .

— بیان‌الحق —

عبداله پاشا مرحومك سنه‌لردن بری محروم ایدلدیکی حق امارتی اخیراً عهدهٔ استحقاقنه عودت ایدرك اك نهایت هرخصوصده اولدیغی کبی بوراده‌ده حق یرینی بولمش ایدی . فقط امارتدن زیاده نزد الهیده‌کی مقام مقدسلرینه مشتاق اولدقلری ایچون جناب رب‌العالمین کندیلرینی دار بقایه دها مناسب کوردی . مقام امارتی وارث معالیسی بولنمقله پك چوق جهتده کندیلرینه بیله رجحانی ظاهر بولنان حسین پاشا حضرتلرینه نصیب ایلدی . جناب حق ، بزینی داخل حریم رحمت ،

ديكرينى نائل حسن موفقيت وخادم معالم شريعت بيورسون .

— بر نداى احترام —

— بيان الحق — .

اوتوز سنه‌دنبرى ، بزى : ملتك باشنه لايعد بلالر فلاكتلر ياغديران ؛ وطنك سينهٔ مبار كنده خيلى كردابلر آويان ؛ مسائل مهمهٔ حيانيه‌مزى ، حيات اجتماعيه‌مزى مهلك ورطه‌لره دوشورن طوفان عظيم استبدادك اوظلمت جهالت سيللرى كه صوك سنه‌لرده بناى دينمزى بيله سوكمكه ، مدرسه‌لرمزك ، مكتبلرمزك تملرينى سوركلمكه قدر ايلرووله‌مشدى .

شرقك بوانهار خروشان فلاكت ايچنده يووارلانديغنى قارشودن . . ساحل سلامتدن تماشا ايدن غربليلر ، بى انصافانه (اسلاميت مانع ترقيدر ، عثمانليلرده على الخصوص ، مسلمانلرده استعداد ترقى مفقودر ، . كى ياكلش هم پك ياكلش . . تلقيلرده بولنمقدن چكنمديلر ! ! . .

وقتيله مدنيتك اس الاساسنى تشكيل ايدن اسلاميتكه منتسبيندن بولنان تركلر من القديم حائز اولدقلرى بيوكلكلرى — تاريخ صحيفه‌لرنده — اونوديلوب وحشتله ياد اولنديلر ، باربارلق ايله طانديلر ! . . . فى الواقع تركلر آو، وپانك ويا كلش تاقياتنه ، دها طوغريسى اسنادانته لسان حال ايله اولسون اعتراضدن ، درونى آهلرله مقابله‌دن كيرو طورمديلر . .

چونكه استبدادك مظالم بى نهايه‌سيله ضيق برابكميت ايچنده سكوته محكوم ايديلير : ايشته بوكون اوكا بوس اليم استبداددن قورتيلوب هنوز قيملدامغه باشلايان تركلر . . مستحق اولدقلرى بوتون اوترقيات مليه‌لرينى احرازه چاليشه‌جقلرينه بر دليل معتبر ، اسلاميتك مانع ترقى دكل ؛ بالخاصه آمر ترقى بولنديغنى اثبات ايتمك مقصد فداكارانه سيله وطنك صحنهٔ جديدتنه قورولان مطبوعاتك كرسىٔ بلند خطابتنه چيقان (بيان الحق) كه استبداد فورطنه‌لرينك افكار امته صاووردينى بوتون اوظلمت ، جهالت ييغينلرينى ناراج ايديور . درد اليم استبداد ايله خسته‌لنان افكار ملتى ، تداوى يه حقيقةً نافع بر علاج اولمقده در .

ياره ، طاتلى مطالعه‌لر ؛ اغياره مقنع مدافعه‌لرى تأمين ايدن او رنكين صحيفه‌لركه هر هفته انظار اشتياقمزى تزيين ، قارئينه ساده ، فقط فوق العاده بليغ برلسان ايله ، واضح تعبيرلرله حقايق شرعيه‌يى . معالىٔ اسلاميه‌يى تلقين ايديور . بز ؛ عصرمزك الك بنام علماسندن تشكل ايدن او هيئت تحريريه‌يه بى نهايه تشكرلرمزى ، ابدى آلقيشلرمزى اتحاف ايتمكله افتخار ايلرز . عثمانلى مطبوعاتنده بويله دينى بر رسالهٔ موقوته‌نك ، برغزته‌نك لزوم تأسيسى . . چوقدن برى حس اولنيوردى . . . فقط حالك و خامتنه باقه‌رق استقبالك فلاكتى دوشونمكله كيزلى كيزلى آه ايلمكدن ، ايچين ايچين آغلامقدن قورتولوبده اويله برتشبثده بولنمغه كيم جسارت ايده‌بيليردى آه اوكونلركه . . وحشت زار استبدادك يتشديرديكى بر آلاى فضيلت معرفت جلادلرى قارشوسنده :

> بز سكوته حكم استبداد ايله محكوم ايكن
> آغلادق سوداى حريتله هپ مجنون كبى

ترجمانمز ، او ابدى يارجانمز اولان قلممز ، ايكى پارمغك تضييقاتى ايچنده هر درلو حقيقتى يازمقدن محروم ، ديلمز درين برخوف وهراس ايله دندان عطالت آره‌سنه قيصلمش سكوته محكوم ايدى .

بوكون : هر مقاله‌سى برفلسفهٔ دينيه‌يى اخطار ، هر جملهٔ جميله‌سى بر مجلهٔ جليلهٔ قيمتدار اطلاقنه بحق سزاوار اولان [بيان الحق] كه اسلاميتك تعميم انتشارى ، ملتك تأمين استقبالى اوغورنده عالمانه

درسلرى ، كوناكون موعظه‌لر ، سياسى بندلر خلاصه بوتون وطنپرورانه حسلرله تزين ايتمش اوعلوى اوپارلاق ستونلرله افكار امته قنادلر طاقارق آسمان كمالاته اعلا ايديور ...

الله موفقيتده دائم ايلسون

بز ايسترزكه بيان الحق سائر جرائدعلميه‌مزى تنظير ايده‌جك شخصيات ، مكابره شائبه‌لرندن الى الابد بويله بويله آزاده بولنسونده هردرلو حق وحقيقتى نشر ايله حلاّل مشكلاتمز اولسون .

حيدر : ٢٥ تشرين اول ٣٢٤
مفتى زاده
كسريه‌لى : محمد صدقى

— بيان الحق —

هنوز حال طفوليتده ديمك اولان (بيان الحق) ه قارشى ابرازايديلان آثار احترام اوحرمتى دريغ ايتميه‌نلرك حسيات ديانت كاريلرينه برهان اولديغى جهتله بوكبى افكار علويه اربابنك مشكور الهمه اوللرينى جناب واهب العطايادن تمنى ايلرز .

بش نومرولو نسخه‌مزده (تجارت شركتلرى ومنافع اقتصاديه‌سى) حقنده نشر ايتديكمز مقاله زيرنده بحث وبيان اولنديغى اوزره بوكره تشكيل قلنان ومندرجات عموميه‌سى نظر مطالعه‌دن كچيريله‌رك مجله‌نك كتاب الشركه بحثنه مخالفتى كورلمين [امتعهٔ داخليه شركتى] تعليماتنامه‌سى بروجه آتى عيناً درج اولنمشدر . صنايع داخليه‌مزك ترقى ورواجنه خادم اوله‌جق بوكبى مؤسسه‌لرك تكثرينى تمنى ايله برابر شركت مذكوره‌نك دوام موفقيتنى كمال صميميتله آرزو ايدرز .

اشتراك آرزوسنده بولنان ذوات بدستان خواجكيلرنده حسن نامى افندى‌يه مراجعت بيوره‌بيليرلر .

محضا برخدمت اولمق اوزره [بيان الحق] اداره‌سنجه‌ده توسط اولنور .

يقينده تشكل ايده‌جكنى خبر آلديغمز هيأت ادارهٔ دائمه‌نك اساميسيله مركز اداره‌سى دخى باشقه‌جه اعلان اولنه‌جقدر .

امتعهٔ داخليه شركتى

توفيقات سبحانيه رهبر فيض ونجات طانيله‌رق قانون اساسينك اون اوچنجى ماده‌سنك ويرديكى صلاحيته توفيقاً امتعهٔ داخليه تجارتيله اشتغال وامتعهٔ مذكوره‌نك ترقى ورواجنه حصر آمال ايلمك مقصد مقدسيله ١ تشرين اول سنه ١٣٢٤ تاريخنده [امتعهٔ داخليه شركتى] نامى آلتنده تأسيس قلنان و ١٠ تموز سنه ١٣٢٤ تاريخلى مبدأ تأسيس اعتبار اولنان شركتك صورت تشكيلنه دائر تعليماتدر :

برنجى ماده — بش سنه مدت وايكى يوز حصه اعتباريله مؤسس اولان بوشركته عائد معاملات عموميه‌نك امر اداره‌سى فخرى اوله‌رق بر رئيس اول وبر رئيس ثانى ايله يدى اعضادن عبارت بر هيأته مودوعدر .

ايكنجى ماده — برحصه سندينك قيمت مجموعه‌سى بش عدد عثمانلى آلتونيدر . صورت استيفاسى : بهر حصه باشنه شهرى ياريمشر ليراى عثمانى تأديه ايديله‌رك اون آى ظرفنده اوده‌نه‌جكدر .

تقسيط شهرى يى مبين اوله‌رق هر حصه‌داره برر مطبوع علم و خبر ويريلوب تأديات عموميه‌نك ختامنده بوعلم و خبر حصه سنديله دكشديريله‌جكدر . شركتك مصارف تأسيسيه‌سنه مدار اولمق اوزره ايلك تقسيطله برابر هر حصه ايچون تبرعاً بر مجيديه آلنير .

اوچنجى ماده — برحصه بدلى بولنان بش ليرايى دفعةً ويره‌جك اولان حصه‌داردن تبرع آرانماز .

دردنجى ماده — حصه‌دارانك هر برى مالك اولديغى حصه‌يه كوره هر آى ابتداسنده ويرمكه مجبور بولنديغى تقسيطى نهايت آيك بشنجى كوننه قدر ويرمزسه كذران اوله‌جق هركون ايچون حصه باشنه برغروش فضله تبرع ايده‌جكدر . ايكنجى تقسيطك حلول مدتنه قدر كچمش تقسيطى ويرمه‌ين حصه‌دار ، تأديه ايلديكى مبالغدن يوزده يكرميسنى ترك وتبرعى تعهد ايلمك شرطيله اوست طرفى ويريله‌رك شركتدن اخراج اولنور .

بشنجى ماده — شركتك تأسيسى تاريخندن اعتباراً اوچ آيه قدر تابعيت عثمانيه‌يى حائز هركس حصه‌دارلغه قبول اولنور . آنجق بومدتدن صوكره حصه‌دارلغه كيره‌جكلردن حصه بدل عموميسى دفعةً آلنير ، تبرع طلب اولنماز.

آلتنجى ماده — شركتك سرمايهٔ اساسيه‌سنه محسوباً

اوچ آی ظرفنده تحصیل ایدیلوب بانقه‌ده تراکم ایتدیریله‌جك مبلغله مناسب محلده برتجارتخانه آچیله‌رق معاملاته باشلانه‌جقدر.

یدنجی ماده — حصه‌دارلردن بری صاحب اولدیغی حصه سندینی هیأت اداره‌نك موافقتنی استحصال ایتمکسزین آخره فروخت ایده‌مز. بوبابده اولنه‌جق معامله سکزنجی ماده‌یه توفیق ایدیلیر.

سکزنجی ماده — هرنه سببه مبنی اولورسه اولسون شرکتدن بری چیقمق ایسترسه تأدیات واقعه‌سندن یوزده یکرمیسنی وتمتعی تبرع ایله فسخ اشتراك ایلمسی مشروطدر. شرکتجه مبایعه ایدیله‌جك اولان بوحصه هیأت اداره‌جه آخره صاتیلوب واقع اوله‌جق تمتع شرکته ایراد ایدیلیر؛ حصه‌دار خارجدن واقع اوله‌جق طالبه ترجیح اولنور.

طقوزنجی ماده — شرکت علیهنده اویغونسزلغی تحقق ایده‌جك حصه‌دار هیأت اداره قراریله شرکتدن اخراج وبومعامله سکزنجی ماده‌یه توفیقاً اجرا اولنور.

اوننجی ماده — جریان ایده‌جك معامله‌یه وظهور ایده‌جك رغبته کوره حصه مقدارینك تزیید ومدت دوامنك تمدیدی هیأت اداره‌نك رأینه وابسته‌در. شو قدرکه مدت مقرره اولان بش سنه‌نك ختامنده ایستك ایدن حصه‌دار - بلا قید وشرط - حصه‌دارلقدن چیقمق حقنی محافظه ایدر وسرمایه‌سنی تجارتیله برابر آله‌بیلیر.

اون برنجی ماده — ایلك سنه‌نك هیأت اداره‌سی مؤسسلرله بونلرك حصه‌داراندن انتخاب ایده‌جکی ذواتدن متشکل اولوب سنهٔ آتیه ایچون تشکیل قلنه‌جق هیأت، حصه‌دارانك اجتماع عمومیده انتخاب ایده‌جکلری یکرمی ذاتدن قرعه کشیده‌سیله تشکل ایده‌جکدر. ایچلرندن رئیس اول وثانی‌یی انتخاب ایلمك بوهیأته مودوعدر.

حصه‌داران هیأت حقنده بیان اعتماد ایده‌رك ابقاسنی اکثریتله طلب ایدرلرسه، انتخابه احتیاج قالماز.

اون ایکنجی ماده — هرنوع امتعهٔ داخلیه‌نك بروجه مشروع تدارك واستحضاریله بونلرك تشهیر وفروخت ایتدیرلمسنه خادم اوله‌جق اولان هیأت اداره، مقاصد مذکوره‌نك تمامی محافظه‌سی ایچون تجارتخانه مدیریله مستخدمین سائره‌سنی آکا کوره انتخاب وتعیینه وبونلره ویریله‌جك معاش واجوراتی تخصیص واعطاده وتوسیع تجارت ضمننده اختیاری طبیعی بولنان کافهٔ صرفیاتی اجراده صلاحیت کامله‌یی حائز بولنه‌جقدر.

مابعدی وار

زبدهٔ سیاسیه

—

بوهفته ایچنده عالم سیاسیاتده مهم بر وقعه ظهوره کلشدرکه بوده فرانسه ایله آلمانیا آره‌سنده کرکینلك حاصل ایتمش اولان (قازا بلانقا) حادثه‌سنك نتیجه‌سی ایدی. اکر ایکی حکومت آره‌سنده اساساً ائتلاف و دوستی حکم سوررسه بوکبی وقوعاتده ایکی طرفدن برینك حیثیتنی مخل احوال بیله کورلسه بواحواله سبب اولان مأمورلرك فدا ایدلمسیله رابطهٔ دوستی‌یه خلل کتیرلمز. مثلا روسیه و ژاپونیا محاربه‌سی اثناسنده حدوثه کلن (هول) وقعه‌سی انکلتره ایچون آغیرجه کورلمش اولدیغی حالده برتوسط دوستانه ایله بو وقعه ایکی حکومت بیننده شدتلی اختلافه سبب اولمدی، اوکی آلندی. ینه بونك کبی آمریقا ایله انکلتره آره‌سنده ظهوره کلن بروقعه‌ده برطرف ایدلدی. فقط فرانسه ایله آلمانیا آره‌سنده بویله دکلدر. ١٨٧١ محاربه‌سندن بری فرانسه ایله آلمانیا آره‌سنده اویله بر برودت ومباعدت موجوددرکه اوروپانك مسالمت عمومیه‌سنه تأثیر ایدن بوحالی ازاله ایچون صرف اولنان همتلر، امکلر نتیجه ویرمه‌مش کبیدر. آلزاس‌مورەنك آلمانیایه الحاقی فرانسزلرجه داغ درون اولمش، اوتوز بش سنه بو ضربه‌نك تأثیری یورکلرده صاقلانمشدر. فاس مسئله‌سنك بدایت ظهورنده فرانسه ایله آلمانیا آره‌سنده محاربه ظهورینه رمق قالمش ایدی. الجزیره قونفرانسی بو احتمالی برطرف ایتدی. نته‌کیم بلغارستانك اعلان استقلال ایتمسی وآوستریانك اعلان استقلال ایتمسی وآوستریانك‌ده بوسنه وهرسکی ضمیمهٔ ممالك ایلمسی اوزرینه بالقانلرده آتش حرب وجدالك بردن بره اشتعال ایده‌جکی ظن وتخمین اولنمش ایکن بو ایکی وقعه‌نك‌ده بین الدول بر قونفرانسده فصل وتسویه اولنمسی تکلیف اولنه‌رق بویله‌جه محاربه احتمالاتی

برطرف اولندی. قونفرانسه طوغرو خطوه‌لر آتیلیوردی. قونفرانس تکلیفنده بولنمش اولان حکومت عثمانیه بو قونفرانسك مقرراتنی تسهیل ایلمك اوزره بلغارستان ایله، آوستریا ایله بر زمین ائتلاف احضار ایتمك یولنده‌کی وصایایی‌ده موافق کوردی، روی قبول کوستردی.

اوستریانك درسعادت سفیری ایله باب عالی آره‌سنده باشلامش اولان مذاکرهٔ ائتلافیه فاصله‌یه اوغرادی. چونکه اوستریا بلا قید وشرط بوسنه وهرسکك الحاقی تصدیق ایتدیرمك ایستیوردی. بوایسه حکومت عثمانیه‌نك طبیعی حقوق ومنافعنه موافق دکل ایدی. اوستریا حکومتی بلاقید وشرط معاملهٔ تصدیقیه‌یی الده ایتمك ادعا واصرارندن واز کچوبده جداً ائتلافی استسه‌یدی تعدیل تکالیف ایتمسی، قونفرانسده بوسنه و هرسك مسئله‌سنك تدقیقنه راضی اوله‌رق حقوق ومنافع عثمانیه‌نك‌ده بوصورتله حمایه ومدافعه‌سنك موافق حق وعهد بواندیغی نظر اعتباره آلمسی لازم کلیردی.

بلغارستانه کلنجه استقلالنی اعلان ایتمکله برابر بویوزدن حکومت عثمانیه‌یه قارشو ایقاع ایلمش بولندیغی ضرر وزیانی تضمین ایلمك مجبوریتنده بولنیوردی. بلغارستان امارتنك درسعادته کوندردیکی مأمور مخصوصیله حکومت عثمانیه مأمورلری آره‌سنده مذاکرات باشلادی. بومذاکرات هنوز ختام بولدی، حتی فاصله پذیر اولمسی محتمل کوردیکی‌ده سویلندی. بلغارستان حکومت عثمانیه‌نك تکالیفنی آغیر کوره‌رك تعدیل تکالیف ایچون توسط اجراسی ضمننده فرانسه، انکلتره وروسیه حکومتلرینه مراجعت ایتمشدر طرزنده بر روایت‌ده چیقارلدی. مذاکره تعویضات اساسنه مستند بولنمق بلغارستانك موقع سیاسیسنی‌ده قونفرانسده موقع مذاکره‌یه قویمق جهتی موافق کورلمکده ایدی. تعویضات ایسه حکومت عثمانیه‌نك حسابیله بلغارلرك فکر وتخمینی آره‌سنده بیوك بر فرقه کوستریور. هنوز بوفرق آره‌دن قالدیرلمدیغی کبی بلغارلرك مطالب سیاسیه‌سندن برطاقمی‌ده شایان قبول کوریلیور.

اوستریا ایله مذاکراته کلنجه آره‌ده برمدت فاصله‌دن صکره تکرار مذاکراته ابتدار اولنمسی مأمولدر. انجق اوستریانك عهد شکنانه حرکتنی تعمیر ایده‌جك برمسلکه تقرب ایتمسنه‌ده انتظار اولنیوردی. اوستریانك متفق بولنان آلمانیا، انکلتره، روسیه و فرانسه طرفندن قبول ایدیلن، ایتالیا حکومتنجه‌ده تصویب بولنان پروغرام داخلنده قونفرانس مذاکراتنه راضی اولمسی ایچون آلمانیا طرفندن اوستریا اوزرینه اجرای تأثیر ایدیله‌جکی، اوروپا مسالمت عمومیه‌سنی تأمین موازنه‌سنی محافظه ایده‌جك صورتده وقایع اخیره‌نك برعهد دولی‌یه اقتران ایتمسنه ممانعت کوسترمیه‌جکی سویلنمش ایدی. واقعا روسیه خارجیه ناظری موسیو ایزوولسکی براینده بوبابده ائتلاف فکر حاصل ایده‌میه‌رك اوروپا سیاحتندن پترسبورغه آلمانیانك موافقتنی استحصال ایتمکسزین عودت ایلمشدی. آلمانیا روسیه‌نك طوغروجه اوستریا ایله اوزلاشمسنی سویلمشدی. روسیه بوخصوصده اوستریایه برنوطه کوندردی. بونك اوزرینه روسیه ایله اوستریا آره‌سنده‌کی مناسباتك کرکینلك حاصل ایتدیکنه دائر بر شایعه چیقدی. بوشایعه اطرافده ینه اندیشه‌لر حصوله کتیردی. صربستانده هنوز اوستریایه قارشو افکار عمومیه‌نك متهیج بولنمسی، قره‌طاغ اهالیسنك‌ده عین فکر واملده اولمسی‌ده بواندیشه‌لری ازاله ایدیله‌جك یرده تشدید ایدیوردی. بوصره‌ده آلمانیادن مسالمت پرورانه برحرکت بکلنه‌رك اوستریایه بونقطهٔ نظردن اجرای نفوذ وتأثیر ایلیه‌جکی فرض اولنیوردی. فرانسه‌ده روسیه ایله اتفاقنه واوستریا ایله رابطهٔ حسنه‌سنی ادامه ایتدیرمسنه مبنی روسیه ایله اوستریا آره‌سنده توسطه حاضرلانیوردی. ایشته اوروپا سیاسیاتنك بورنك وشکلنده کوردیکی برصرده اورته‌یه برده فرانسه وآلمانیا اختلافی چیقمش، اوروپاده اندیشه‌لری آرتد-

یرمشدر .

اکر فرانسه ایله آلمانیا آره‌سنده‌کی اختلاف شدتلنیرده برمحاربه ظهوره کلیرسه اوروپاده عادتا برحرب عمومی شکلنی آله‌جغی‌ده تخیل اولنیوردی .

پارسده بولنان روسیه و انکلتره سفیرلری فرانسه حکومتی نزدنده تأمینات اعطاسیله اختلاف واقعه‌ده تمامیله فرانسه‌نك نقطهٔ نظرینی تصویب ایلدکارینی بیلدیرمشلردر . آلمانیا ایمپراطوری آوستریا ولی‌عهدینی وآوستریا ایمپراطوری فرانسوا ژوزفی زیارت ایدرك ضمناً آوستریا ایله آلمانیا آره‌سنده‌کی رابطه‌نك نه‌درجه‌ده قوی بولندیغنی اوروپایه قارشو ارائه ایلمك استمشدر . آلمانیانك آوستریادن آیریله‌جغی معلوم ایدی . بو زیارت آوستریانك اختیار ایلدیکی مسلك ایچونده بر تقدیر یرینه کچمشدر . اشته احوال سیاسیه بوکبی صفحه‌لر کوستردیکی برزمانده آلمانیا ایله فرانسه آره‌سنده اختلاف ظهوری پك تهلکه‌لی کورلمشدر . صوك خبرلر بو اختلافك برقاچ کونه قدر تسویه پذیر اوله بیله‌جکی احتمالی کوسترمکده‌در . برلین قابینه‌سی ابتدا فرانسه‌یه قارشو بیان تأسف شرطنی قویمش، یعنی برنوع ترضیه طلب ایتمش ایدی . فقط فرانسه بوکا قطعیاً موافقت کوسترمیه‌جکنی بیلدیردی . شوقدرکه آلمانیا حکومتی‌ده وقعهٔ متحدثه‌دن طولایی بیان تأسفات ایدیلمسنه عین مقابله‌ده بولنمغه رضا کوستردی .

آلمانیا قابینه‌سنك ایلك حرکتی لزومندن فضله بولندیغی‌ده برچوق طرفلردن تسلیم ایدلدی، آلمانیانك پارس سفیری فرانسه خارجیه ناظریله وفرانسه‌نك برلین سفیری‌ده آلمانیا خارجیه ناظریله بومسئله‌یی مذاکره‌یه کیرشدی . آلمانیا اساساً فرانسه‌نك تکلیفنی قبول ایتدی . شمدیکی حالده مذاکرات طرفینك بری برینه قارشو تأسفاتنی نه صورتله اظهار و بیان ایده‌جکنی قرارلاشدیرمق جهتنه معطوف کبی کورنمکده اولمسنه نظراً اختلافات واقعه‌نك برطرف ایدلمش اولدیغی مظنوندر . شوحال آوروپا حکومتلرندن هیچ برینك مسالمت عمومیه‌یی خللدار ایتمك کبی برمسئولیت عظیمه‌یی اوستنه آلمق استمدیکنی کوستریور . بوده طبیعی صلح ومسالمت طرفدارانك خوشنه کیدر . شوندن استدلال ایله بالقان مسئله‌لرینك‌ده بودائره‌ده حل وفصل ایدیله بیله‌جکنی امید ایدرز .

احتراصات وتهیجاته سد چکرك مسائل متحدثه‌یی عقل ومنطق دائره‌سنده برفکر ائتلافجویانه ایله حل ایتمك آرزو و املی خالص اولورسه مشکل ایشلرك‌ده تسویه‌سنه برچاره بولنه بیلیر .

معلمخانهٔ نوابك هرسنه معتاد اولدیغی وجهله شهر حال عربینك اون بشنجی صالی کونی آچیله‌جغی موثوقاً خبر آلنمشدر ،

معلمخانهٔ مذکور پروغرامنه کچن سنه ادخال ایدیلان حقوق درسلری اوزرینه بوسنه دخی حقوق اداره درسی علاوه اولندیغی کبی اهمیت مخصوصه‌سنه مبنی احکام الاوقاف دخی مستقل بردرس اتخاذ اولندیغی‌ده آیروجه مستخبرات سارهٔ مزدن بولنمشدر .

فطین

محمود بك مطبعه‌سی